

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีโอกาสไปชมที่ลพโบราณที่มีอยู่ในวัดต่าง ๆ ในจังหวัดนี้เสมอ วันหนึ่งได้ไปนมัสการเจ้าอาวาสวัดป่าโค ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพบว่าท่านเจ้าอาวาสกำลังรื้อกุฏิหลังเก่าเพื่อบูรณะซ่อมแซมใหม่ ท่านได้ถามถึงโบสถ์โบราณจำนวนมากของจังหวัดที่หน้ากุฏิ สอบถามไถ่ความว่า ท่านกำลังจะนำไปเผาและอบไฟให้เป็นถ่านแล้วนำไปบดให้เป็นผงเพื่อทำพระเครื่องต่อไป เพราะอ่านไม่ออกและไม่ทราบว่าโบสถ์เรื่องอะไร ด้วยความเสียใจผู้วิจัยจึงขอมา ๔ ห่อ และนำไปเก็บรักษาไว้ที่ห้องสมุดภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยาซึ่งผู้วิจัยรับราชการอยู่ เพื่อให้ นักศึกษาชม ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวเขียนอักษรขอมภาษาบาลีจากคัมภีร์เหล่านั้น จนสามารถอ่านและถ่ายทอดอักษรขอมที่เป็นภาษามาสื่อออกเป็นอักษรไทยได้อย่างชำนาญ

เมื่อผู้วิจัยมีประสบการณ์เกี่ยวกับอักษรขอมมากพอแล้ว ได้มีโอกาสไปศึกษาค้นคว้าที่หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ได้พบชาวต่างประเทศทางยุโรปและเอเชียหลายท่านกำลังศึกษาค้นคว้าคัมภีร์โบราณอักษรขอมของไทยอยู่ และได้มีโอกาสเห็นชมห้องเก็บรักษาคัมภีร์โบราณที่เป็นใบลาน พบว่ามีอยู่มากมายหลายสิบลูก สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้เก็บรักษาได้ทราบว่า คัมภีร์เหล่านั้นมีอยู่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ กว่าคัมภีร์ ส่วนใหญ่เก็บรักษาไว้ในตู้เฉย ๆ ไม่ค่อยมีใครสนใจจะปริวรรตออกมาเป็นอักษรไทย และแปลเป็นภาษาไทยเพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไปเลย

ดังนั้น เมื่อผู้วิจัยจะตั้งทำวิทยานิพนธ์เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย อันเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยคิดว่าแม้ชาวต่างประเทศยังสนใจศึกษาคัมภีร์ไบเบิลต่าง ๆ ของไทย ทำไมเราคนไทยจึงมองข้ามไปเสีย กลับไปสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ของชาวต่างประเทศ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำการศึกษาคัมภีร์ไบเบิลที่เขียนเป็นภาษาบาลีสันสกฤต และผู้วิจัยตกลงใจเลือกเรื่อง โลกิปปตีปการ คัวยเหตุณที่ผู้วิจัยจะกล่าวต่อไป

การเลือกเรื่อง "โลกิปปตีปการ"

๑. เพื่อให้การศึกษาเรื่องนรก เปรต สวรรค์และเทวดาลึกลับยิ่งขึ้น

เรื่องนรก สวรรค์ เทวดา และเปรตมีผู้พูดถึงกันอยู่มาก รู้จักกันมาก แต่มีผู้รู้จริงน้อย โดยเฉพาะคนไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชนรู้จักเรื่องเหล่านี้ดีทุกคน จนกระทั่งกลายเป็นคำพังเพยพูดกันติดปากอยู่มากมาย เช่น ถ้าถูกถามว่านรกอยู่ที่ไหน มักจะตอบว่า "สวรรค์อยู่นอก นรกอยู่ในใจ" เมื่อเห็นใครเขากินอยู่อย่างสบาย จุคนสมมุติไม่คอยยากก็มักจะพูดว่า "อยู่อย่างเทวดา" เมื่อเห็นใครมีรูปร่างสูงสูงมากก็มักจะเปรียบเทียบว่า "สูงเหมือนเปรต" หรือเห็นใครโฉมโฉมแต่หนึ่งหุ้มกระดูก ก็เปรียบว่า "ผอมเหมือนเปรต" บ้าง "ออดอยากเหมือนเปรต" บ้าง ถ้าร้องกรีด ๆ เป็นเสียงแหลมกึ่งเข้าแก้วหูถือว่า "ร้องเหมือนเปรต" เวลาทำบุญทำทานเขามักแบ่งส่วนบุญไปให้เปรต เพราะฉะนั้น ถ้าใครมารบกวนขอส่วนแบ่งที่เราได้มาโดยที่เขาไม่มีส่วนที่จะได้ก็พูดว่า "เหมือนเปรตขอ ส่วนบุญ" คำว่า "เปรต" มักมีคำเข้าคู่พูดเป็นคำซ้อนว่า "ผีเปรต" แล้วยังแถมว่า "เก็ชนรก" รวมเป็น "ผีเปรตเก็ชนรก" เข้าอีกก็พูดว่านรกจากเปรตก็มี บางคนพูดคำว่า "เปรต" จนติดปาก พูดคำสองคำก็ว่า "เปรต" คนทั่ว ๆ ไปเมื่อต้องการจะให้เขาเชื่อตน มักกล่าวคำเป็นเชิงสบดสาบานว่า "ถ้าพูดไม่จริงขอให้ตคนรกเวจีเกิด" หรือพูดขยอเป็นติดปากอย่างพล่อย ๆ ว่า "ให้ตคนรกผี"

ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า คนไทยรู้จักเรื่องนรก สวรรค์ เทวดา และเปรต แต่การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้จากคัมภีร์ภาษาบาลีโดยตรงมีน้อย

เรื่องนรก เปรต เทวดาและสวรรค์ มีแพร่หลายอยู่มากในวรรณคดีไทย
กวีมักจะนำไปกล่าวไว้ในวรรณคดีที่ตนเขียนเสมอ เช่น นายนิรันทรชิตเบทร์ (อิน) กล่าว
ไว้ในนิราศนิรันทรที่ตนเขียนว่า

อุบายร้ายล้นแล้ว	ลอบขอรุกข์ ลงอา
สิ่งหาสเปรางค์ครั้นบรร	เจ็ดหล้า
บุญแรงพระหากสวรรค์	ศำณรุ่ง เรื่องแฮ
บังอบายเบิกฟ้า	ฝึกหัดใจเมือง ?

จากข้อความของโคลงดังกล่าวแล้วนี้แสดงให้เห็นว่า กวีมักจะกล่าวถึงสวรรค์
และนรก แม้แต่เรื่องเบเรตก็เป็นที่รู้จักกันดี เราจะพบรูปเขียนเบเรตตามฝาผนังโบสถ์ใน
บางวัด บางครั้งผู้วิจัยเคยเห็นเขาทำเป็นรูปเบเรตเข้าขบวนแห่นาค แม้จะกรีกเกลยเอา
เรื่องเบเรต คือ เล่นเรื่องเบเรตนางวันทอง มีข้อความกล่าวไว้ในเสภาเรื่องมุกเซ่ง
ขุนแผนว่า

ดูนุทหายกลับกลายเป็นตามเพท	เป็นเบเรตสูงเยี่ยมเทียมสวรรค์
ไม่มีหัวตัวหมื่นยืนยัน	เขียนเห็นหายวับไปกับตา ๒

๒. เพื่อให้มีการศึกษาเรื่องนรก เปรต เทวดาและสวรรค์จากกัมภีร์บาลี
ความรู้ในเรื่องโลกของคนโบราณว่า มีนรก สวรรค์ เทวดาและเปรต นี้

มีอยู่ในวรรณคดีไทยแทบทุกเรื่อง แต่ที่รวบรวมเฉพาะความรู้เช่นนี้ไว้เป็นภาษาไทยก็มี
เช่น เรื่องไตรภูมิพระร่วง ของพระยาสิทธิไทย เป็นต้น พระเมธังกรได้รวบรวมความรู้
เช่นนี้ไว้เป็นภาษาบาลี เรียกว่า กัมภีร์โลกปัทมสาร การทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ จะทำ
ให้มีการศึกษาเรื่องต่าง ๆ จากภาษาบาลีโดยตรง เรื่องในไตรภูมิพระร่วงบางคน
คล้ายคลึงกับเรื่องในกัมภีร์โลกปัทมสาร บางคนก็เหมือนกัน ผู้วิจัยเข้าใจว่า พระยา
สิทธิไทยคงจะรวบรวมเรื่องราวมาจากกัมภีร์โลกปัทมสารบ้างก็ได้ แต่น่าประหลาดกว่า

๑ นายนิรันทรชิตเบทร์, นิราศนิรันทร (พระนคร : โรงพิมพ์ศิลปบรรณาการ,
๒๕๑๓), หน้า ๑.

๒ เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน, ตอนที่ ๔๐, (พระนคร: ศิลปบรรณาการ, ๒๕๑๓) หน้า ๑๐๐๐

ในไตรภูมิพระร่วงมีกล่าวถึงพระเมธังกรหรือคัมภีร์โลกที่ปกสาร เลข

๓. คัมภีร์โลกที่ปกสาร เป็นคัมภีร์สำคัญที่นักปราชญ์ชอบอ้างถึง

คัมภีร์รุ่นหลัง ๆ เมื่อจะบรรยายเรื่องโลกมักจะอ้างถึงคัมภีร์โลกที่ปกสารนี้ เพราะฉะนั้น จึงนับได้ว่า คัมภีร์นี้เป็นคัมภีร์ที่มีความสำคัญมากคัมภีร์หนึ่ง เช่น คัมภีร์จักรวาลที่ป็นของพระสิริมังคลาจารย์ ซึ่งแต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๓ มักจะอ้างถึงคัมภีร์โลกที่ปกสารเสมอ เช่น

๓.๑ เมื่อกล่าวถึงเรื่องจักรวาล ท่านจะอ้างถึงคัมภีร์โลกที่ปกสารว่า "แม้ในคัมภีร์โลกที่ปกสาร ท่านก็กล่าวไว้ว่า ชื่อว่าจักรวาลเป็นที่อันภูเขาสีเนรุ ภูเขาสัตถก บริภคณ์ ทวีปทั้งสี่ทวีป ทวีปน้อยสองพันทวีป และมหาสมุทรทั้งหลายอันประคัมประคานแล้ว ค้ำย โดยมีภูเขจักรวาลเวกล้อมไว้โดยรอบ...."^๑

๓.๒ เมื่อกล่าวถึงลักษณะของจักรวาล ท่านจะอ้างถึงคัมภีร์โลกที่ปกสารว่า "แต่ในคัมภีร์โลกที่ปกสาร ท่านกล่าวข้อความไว้ว่า เพราะจักรวาลกลมสมน้ำเสมอ ราวกะล่อรด และมีลักษณะกลมทั่วไปราวกะหม้อ...."^๒

^๑ โลกที่ปกสารเรป จดกว่าพิ นาม สีเนรุสตุตปรัญญาปพพตจตุมหาทวีป - ทวีปหุสสปริวตตที่ปมหาสมุทรเทหิ อุบโกสิถิ จดกว่าเสลาปรัชิตตุนติ วุตถิ

อุ สตุณ จังกาจัตถิ, "คัมภีร์จักรวาลที่ปนี" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, แผนกวิชาภาษาตะวันออก, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐) หน้า ๓๒

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒,
โลกที่ปกสารเร ปน ยสุมา รตจตุถิ วิย สมวฏฏจจ ภูถิ วิย อวารฎฎการฎจ...

๓.๓ เมื่อจะกล่าวถึงขนาดของจักรวาล ท่านจะอ้างถึงคัมภีร์โลกที่ปกปิดที่ปกปิดว่า "ท่านกล่าวไว้ในคัมภีร์โลกที่ปกปิดว่า เป็นต้นว่า เส้นผ่าศูนย์กลางของจักรวาลยาว ๑,๒๐๓,๔๕๐ โยชน์" ๑

๓.๔ เมื่อกล่าวถึงที่รองรับโลก ท่านจะอ้างถึงคัมภีร์โลกที่ปกปิดที่ปกปิดว่า "ในคัมภีร์ทั้งหลายมีโลกที่ปกปิดว่า เป็นต้นว่า น้ำซึ่งเป็นที่รองรับของโลก เป็นน้ำอันตั้งอยู่แล้วตลอดกัปป์" ๒

๓.๕ เมื่อกล่าวถึงลักษณะภูเขาสีเนรุ ท่านจะอ้างถึงคัมภีร์โลกที่ปกปิดที่ปกปิดว่า "แต่ในคัมภีร์โลกที่ปกปิดว่า ท่านเสกเรื่องภูเขาสีเนรุเป็นภูเขากลมเหมือนกัน ถ้อยข้อความว่า ภูเขาสีเนรุนี้กลม ไม่ใช่สี่เหลี่ยม เป็นต้น" ๓

๔. เพื่อเผยแพร่หนังสือประเภทโลกศาสตร์ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

หนังสือประเภทโลกศาสตร์ ๕ คือ หนังสือที่ว่าด้วยเรื่องโลก จักรวาล และ สัตว์ที่อยู่ในโลกนั้น ๆ ตามความเห็นของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาว่ามีอยู่ ๕ เรื่องคือ

๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓

ทวารวดีศศหุสธานี จตุตถศีล สตามิ จ
ปญญาส โยชวาทีติ จตุตถวาสุสยามกนฺตี

โลกที่ปกปิดที่สี่ จุฑก

๒ โลกที่ปกปิดที่สี่ ปน โลกคณหารก กนปสญฐิต จุฑก.

ดู สฤณม จังกาจิตต์, "คัมภีร์จักรวาลที่ปกปิด", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชาภาษาตะวันออก, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๓๔

๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕.

โลกที่ปกปิดที่ห้า ปน โส สีเนรุ ปชุตโต วฏฏเณ น จตุรสุโสติ
อาทินา ตสส วฏฏจกเมว หสเสตฺวา ปน.

๔ คัมภีร์ภาษาบาลีและสันสกฤตอันมีในทศสมุทรวรรณ (พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๕๒๓), หน้า ๓๑ - ๓๒

- ๔.๑ โอกาสที่เห็นว่าช่วยเรื่องโลกซึ่งเป็นภูมิปัญญาของผู้ของสัตว์
- ๔.๒ จักรวาลที่เห็นว่าช่วยจักรวาลและสรรพสิ่งที่มีอยู่ในจักรวาล พระสิริมิ่งคลาจารย์แต่งที่เชียงใหม่ เมื่อปีระโรง จ.ศ. ๘๘๒ (พ.ศ. ๒๐๖๓)
- ๔.๓ โลกที่ปที่ปกสารว่าควมเรื่องกันเป็นเครื่องให้ดูจนโลก พระสังฆราชชื่อว่า เมฆังกร ผู้เป็นครูของพระยาสีไท แต่งที่เมืองมุกตะมะ
- ๔.๔ โลกสันฐานโซครณกัณฐี ว่าด้วยโลกตั้งขึ้นและโลกดับหาย
- ๔.๕ มหากัปโลกสันฐานบัญญัติ ว่าด้วยมหากัปตั้งขึ้นและมหากัปดับหาย
- ๔.๖ โลกบัญญัติว่า ว่าด้วยเหตุที่เป็นไปในเรื่อง กัณบัญญัติว่า เป็นไปเพราะเหตุนั้น
- ๔.๗ โลกบัญญัติ ว่าด้วยเหตุที่บังเกิดแห่งโลก
- ๔.๘ โลกที่ปที่ ว่าด้วยโลกต่าง ๆ

เรื่องโลกศาสตร์ดังกล่าวนี้ มีผู้ทำการวิจัยออกมาเผยแพร่เพียงเรื่องเดียวคือ จักรวาลที่ปที่ ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องโลกที่ปกสารเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะผู้แต่งคัมภีร์รุ่นหลัง เช่น พระสิริมิ่งคลาจารย์ขอบ้างถึงในจักรวาลที่ปที่ การศึกษาและวิจัยเรื่องโลกที่ปที่ปกสารจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเรื่องโลก จักรวาลและเรื่องอื่น ๆ ตามมติของนักปราชญ์ทางพุทธศาสนา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเรื่องโลกที่ปที่ปกสารมาศึกษาและตรวจสอบชำระต้นฉบับเพื่อให้ได้คัมภีร์โลกที่ปที่ปกสารที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับที่พระเมฆังกรแต่ง แล้วนำมาแปลออกเป็นภาษาไทยและเผยแพร่ต่อไป เพื่อวัตถุประสงค์นี้จะกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง "โลกที่ปที่ปกสาร" ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ๔ ประการคือ

๑. เพื่อรวบรวมคัมภีร์โลกที่ปที่ปกสารที่คัดลอกต่อ ๆ กันมา สอบชำระเพื่อให้ได้ข้อความที่ถูกต้องตรงตามสำนวนเดิมของพระเมฆังกร ผู้แต่งคัมภีร์เรื่องนี้อย่างมากที่สุด

๒. เพื่อเผยแพร่งานอันมีคุณค่าของพระเบญจกัณฐ์ ผู้เป็นพระภิกษุในสมัย
สุโขทัยที่มีความสามารถยอดเยี่ยมในการแต่งคัมภีร์ภาษาบาลี

๓. เพื่อแปลคัมภีร์โศกที่ปืปกสารออกเป็นภาษาไทย เพื่อให้ผู้ที่สนใจทราบ
ลักษณะและรายละเอียด ตลอดจนความนึกเรื่องโลกอันประกอบไปด้วยนรก สวรรค์
เทวดา และเปรต เพื่อจะได้นำไปศึกษาเปรียบเทียบกับคัมภีร์อื่น ๆ

๔. งานวิจัยนี้เป็นการแนะนำผลงานที่ใส่ใ้เบื้องทางวรรณคดีทางศาสนาซึ่ง
ยังไม่เคยมีการเผยแพร่ในภาษาไทยมาก่อน เมื่อการทำวิจัยนี้สำเร็จจะเป็นการเพิ่ม
ความรู้ในการศึกษาวรรณคดีทางพุทธศาสนาอย่างมาก

ขอบเขตในการวิจัย

กัมภีร์โศกที่ปืปกสารมีความยาวมาก จารลงในใบลานถึง ๑๑ ผูก
เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็น ๘ ตอน ซึ่งเรียกว่าปริเฉท แต่ละปริเฉทแสดงเรื่องราวต่าง
ต่างกันไป มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง การจะค้นคว้าวิจัยทั้งหมดจะต้องใช้เวลาหลายปี
ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้เพียง ๒ ปริเฉทคือ ปริเฉทที่ ๑ และ ๒
เนื้อเรื่องของแต่ละปริเฉทจบลงอย่างสมบูรณ์ในตัวของมัน ไม่เกี่ยวเนื่องกับปริเฉท
ต่อ ๆ ไป ดังนั้นการกำหนดขอบเขตของการวิจัยเฉพาะปริเฉทที่ ๑ และ ๒ จึงไม่มีปัญหา
เรื่องเนื้อหาว่าจะขาดตอนหรือติดพันไปถึงปริเฉทอื่น ๆ

กัมภีร์ที่เป็นใบลานตามปรกติ ๑ ผูกจะร่ใบลาน ๒๓ - ๒๔ ใบ แต่ละใบจะ
เรียงตามลำดับอักษร ขอมที่แจกฐกญกละ ๒ ตัวอักษร เช่น ผูกที่ ๑ จะเรียงลำดับเป็นอักษร
ก และ อักษร ข แจกฐกอักษร ก ออกเป็น ๑๒ ตัวคือ ก กา กิ กิ ฎ ฎ เก โก โก
กั กะ และแจกฐกอักษร ข ออกเป็น ๑๒ ตัว เช่นเดียวกันคือ ข ชา ชิ ชี ฑ ฑ เชา ไฉ
โซ เขา ขั ฆะ ส่วนผูกที่ ๒ ก็จะเรียงอักษร ก และ ข เช่นนี้เรื่อยไป

อนึ่ง การศึกษาคัมภีร์โลกกับที่ปกสารปริเฉทที่ ๑ และ ๒ ก็เท่ากันเช่น
การทำความรู้จักสำนวนภาษาบาลีของพระเมธังกรทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง เพราะ
ปริเฉทที่ ๑ เขียนเป็นร้อยแก้วทั้งหมด และปริเฉทที่ ๒ เขียนเป็นร้อยกรองทั้งหมด
อันจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะนำไปสู่การศึกษาวิจัยเรื่องท่วงท่าลงถาวรแห่งปริเฉท
ไปของคัมภีร์นี้โดยละเอียดได้เป็นอย่างดี

วิธีดำเนินการวิจัย

คัมภีร์โลกกับที่ปกสารเป็นคัมภีร์ในสมัยสุโขทัย ซึ่งมีอายุถึงปัจจุบันได้ประมาณ
๖๐๐ กว่าปี ดังนั้นการหาต้นฉบับเพื่อนำมาตรวจชำระจึงเป็นไปได้ยากความลำบาก ผู้วิจัย
ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

๑. รวบรวมเอกสารที่กล่าวถึงพระเมธังกรและคัมภีร์โลกกับที่ปกสาร ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาความเป็นมาถึงคัมภีร์และประวัติของผู้เขียน
๒. รวบรวมต้นฉบับคัมภีร์โลกกับที่ปกสารที่จารลงในใบลาน ทั้งที่เป็นอักษรขอมและอักษรมอญ เท่าที่จะสามารถรวบรวมได้ในขณะนี้ แล้วถ่ายถอดคัมภีร์โลกกับที่ปกสารทั้งที่เป็นภาษาบาลีอักษรขอมและภาษาบาลีอักษรมอญ ออกเป็นภาษาบาลีอักษรไทย
๓. นำต้นฉบับเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกัน แล้วนำคำหรือข้อความที่ผู้วิจัยคิดว่าถูกต้องที่สุดมาไว้เป็นฉบับที่ผู้วิจัยชำระ พร้อมทั้งบันทึกข้อแตกต่างระหว่างต้นฉบับต่าง ๆ ไว้ด้วย
๔. แปลคัมภีร์โลกกับที่ปกสารที่ผู้วิจัยตรวจชำระแล้วออกเป็นภาษาไทยที่สละสลวย โดยรักษาสำนวนของภาษาบาลีไว้บ้างพอสมควร

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

เมื่อการวิจัยคัมภีร์โลกกับที่ปกสารนี้สำเร็จ ผู้วิจัยคิดว่าจะได้รับประโยชน์
ดังต่อไปนี้

๑. โลกัณฺโณโลกัณฺโณปทีปโกสสารี^๑ เป็นภาษาบาลี ซึ่งใกล้เคียงกับคัมภีร์เดิมที่ พระเมธีขรรค์ทรงแต่งมากที่สุด
๒. โลกัณฺโณโลกัณฺโณปทีปโกสสารี^๑ เป็นภาษาไทย
๓. ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของคัมภีร์โลกัณฺโณปทีปโกสสารี และประวัติของผู้แต่งโดยมีหลักฐานอ้างอิง
๔. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณคดีทางพุทธศาสนา ในสมัยสุโขทัย

ชื่อคัมภีร์

คัมภีร์ที่พระเมธีขรรค์ทรงแต่งซึ่งผู้วิจัยนำมาวิจัยนี้ พระเมธีขรรค์มิได้ระบุไว้ข้าง ชัดเจนว่า ท่านเรียกคัมภีร์นี้ว่าอย่างไร คนรุ่นหลัง ๆ เรียกชื่อคัมภีร์นี้แตกต่างกันออกไป ดังนี้

พระศรีมังคลาจารย์พระเถระชาวเชียงใหม่ เมื่อแต่งจักรวาททีปโนและอ้างถึงคัมภีร์นี้ ท่านเรียกว่า "โลกทีปโกสสาร"^๑ ที่หน้าผูกต่าง ๆ ของคัมภีร์ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา จารชื่อคัมภีร์แตกต่างกันไป คือ จารว่า "โลกทีปโก" บ้าง "โลกทีปโกด" บ้าง "โลกทีปโกสสาร" บ้าง "โลกปทีปโกสสาร" บ้าง

Wilhelm Geiger เรียกคัมภีร์นี้ว่า "โลกปทีปโกสสาร"^๒ และในหนังสือ Journal of the Pali Text Society, Mabel Haynes Bode เรียกคัมภีร์นี้ว่า "โลกปทีปโกสสาร"^๓ ในตอนสุดท้ายของทุก ๆ ปริเฉทของคัมภีร์นี้จะกล่าวไว้เหมือน ๆ

^๑ สฤตถม จังกาจิตต์, จักรวาททีปนี, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกภาคตะวันออกเฉียง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๓๒.

^๒ Wilhlm Geiger, Pali Literature and Language, (Delhi : Munshiram Manoharlal, 1968), p. 45

^๓ Mabel Haynes Bode, "Index to the Ganthavamsa" Journal the Pali Text Society (1891 - 3) : 45

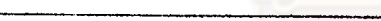
กันว่า "ปริเฉทที่...ชื่อว่า...ในโลกที่ปกสาร อันข้าพเจ้าแต่งแล้วเพื่อ.....
จบแล้วด้วยประการฉะนี้"^๑ เมื่อมีผู้เรียกคัมภีร์นี้ว่า "โลกที่ปกสาร" นากลว่า
เรียกเป็นอย่างอื่น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสียดใจชื่อคัมภีร์นี้ว่า "โลกที่ปกสาร"

ความหมายของชื่อคัมภีร์

ผู้วิจัยเสียดใจชื่อคัมภีร์นี้ว่า "โลกที่ปกสาร" ซึ่งมีความหมายว่า "การ
อธิบาย อัน เป็นสาระอันเกี่ยวกับโลก" หรือ "สาระที่อธิบายโลก" เพราะคำว่า
"โลกที่ปกสาร" ประกอบด้วยคำว่า "โลก" หมายถึงโลกทั้ง ๓^๒ "ที่ปก"^๓
เป็นคำนามนามและคุณนาม หมายถึงตะเกียงเล็กหรือที่อธิบาย "สาร" แปลว่า "แก่สาร"^๔

ที่มาของเนื้อเรื่อง

พระเมธีขรรค์ไชยศรีแต่งคัมภีร์โลกที่ปกสาร โดยนำเนื้อเรื่องมาจากหลาย
คัมภีร์ เช่น นำมาจากพระไตรปิฎก เพราะเมื่อเริ่มต้นของแต่ละปริเฉทท่านจะกล่าวว่
"ในลำดับต่อไป ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงความบังเกิดอย่างพร้อมมูลของ....ตามแนวแห่ง

^๑ อิติ....กเต โลกที่ปกสาร...นิพเทโส นาม...ปริจฺเฉท.
อุทฺทหานิพนฺธิน, หน้า ๓๖, ๓๖.

^๒ ตตฺถ โลโกติ ติวฺโฆ โลโก สงฺขารโลกสฺสุตฺตโลกโอกาสโลก.
อุทฺทหานิพนฺธิน, หน้า ๒๕.

^๓ Robert Caesar Childer. Dictionary of the Pali Language, (Rangoon: Buddha Sasana Council Press, 1974), p. 315

^๔ จันทบุรีนฤนาถ, พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระ, ปทานุกรมบาลี - ไทย -
อังกฤษ - สันสกฤต, (พระนคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๘๒๕.

พระคำรัสที่พระมุนีตรัสไว้ ตามที่บังเกิด" ๑

เรื่องทีปรากฏในคัมภีร์โลกปทีปก็ปรากฏพระพุทธรูปเจ้าทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎกหลายแห่ง เช่น เรื่องอาหาร ๘ พระพุทธรูปเจ้าทรงตรัสไว้ใน "สัมมาทิฏฐิสูตร" ๒ เป็นต้น เรื่องกำเนิดของสัตว์ ๘ ประเภท ทรงตรัสไว้ในมหาสังฆทานสูตร^๓ เป็นต้น เรื่องกถิ ๕ ประการ^๔ คือ นรก เสด็จงาน เปตก มนุษย์ และเทวดา และตอบว่าทำให้สัตว์ไปเกิดในอบาย วินิบาตและนรก ก็ปรากฏอยู่ในมหาสังฆทานสูตร เป็นต้น ทั้งนี้เพราะฉะนั้น ที่มาของเรื่องต่าง ๆ ในคัมภีร์โลกปทีปก็ปรากฏควรจะต้องเป็นพระไตรปิฎกอย่างแน่นอน

นอกจากนี้ในคัมภีร์โลกปทีปก็ปรากฏยังมีเรื่องการสนทนาระหว่างพระขนาดเสนเถระกับพระเจ้ามิลินท์^๕ โดยพระเจ้ามิลินท์ถามพระขนาดเสนเถระว่า "ในเมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบว่า พระเวทที่ตัดจักรกระทำสังฆเภทและโอหตุปาหกรรม ต่จากนั้นจะต้องเสวยทุกข์อย่างมหันต์ในนรกอเวจีไซ้ แลดูโง่งโง่ไปรศให้พระเวทที่ตัดจักรพาเอาเล่า แสดงว่าพระพุทธองค์ทรงไม่มีพระกรุณา และไม่ทรงเป็นพระสัมพันธุ์ใช้ใหม่"

อนึ่ง "มุนีสันนิเทศ" ปริเฉทที่ ๕ ก็กล่าวถึงการประคิษฐาน

๑ อถาปรั ปาวุธขามิ สมภว
มุนินา วุตตานุสาเรน ยถา สมภวาโต กถ
อวิหยานิงชนัน, หน้า ๓๓.

๒ ที่.ปา. ๑๑/๒๔๘/๒๕๐, ม.ป. ๑๒/๑๑๓/๘๓, ถ.นิ. ๑๒/๒๕๕/๑๒๒, อภิ.วิ. ๓๕/๑๐๘๑/๕๕๓.

๓ ที่.ปา. ๑๑/๒๒๓/๒๕๒, ม.ป. ๑๒/๑๒๕/๑๕๓.

๔ ที่.ปา. ๑๑/๒๔๑/๒๕๖, ม.ป. ๑๒/๑๓๐/๑๕๘, อ.จ.บว.ก. ๒๓/๒๕๒/๕๕๐.

๕ มิลินทปัญหา, วิเสสปัญหา, ปุบวารก, เวทตัดปัทมาชิกปัญหา.

พระพุทธศาสนาในลังกา และการทำสังคายนาครั้งที่ ๓ ซึ่งมีพระโมคคัลลีบุตร เถระเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ พระเจ้าอภัยพุทธกามดีเป็นองค์ศาสนูปถัมภก เรื่องเหล่านี้ปรากฏอยู่ใน "มหาวงศ์พงศาวดารลังกา" เพราะฉะนั้นที่มาของเรื่องในคัมภีร์โลกัปปทีปการอีกแห่งหนึ่งคือ คัมภีร์มหาวงศ์

ประวัติคัมภีร์โลกัปปทีปการ

พระเมฆังกรเถระแห่งคัมภีร์โลกัปปทีปการ เจริญพุทธศตวรรษที่ ๑๕ แล้ว ต่อมาผู้กล่าวถึงคัมภีร์นี้ ดังต่อไปนี้

เมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๓ พระสิริมังคลาจารย์พระเถระชาวเสียมิงกล่าวไว้ใน คัมภีร์จักรวาทีปนีที่ท่านแต่งว่า คัมภีร์โลกัปปทีปการกล่าวถึงรูปร่างของจักรวาทีว่ากลมผ่าเสมอราวกะทนต์ มีเส้นผ่าศูนย์กลางยาว ๑,๒๐๓,๘๕๐ โยชน์ ประกอบด้วยภูเขาดูเขาต่าง ๆ เช่น ภูเขาสิเนรุ ภูเขาสัตตบริภันทีศรี^๑

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๘ พระปัญญาสามีเถระ ชาวพม่า กล่าวถึงคัมภีร์โลกัปปทีปการไว้ในคัมภีร์กายนาวงศ์ที่ท่านแต่งว่า "พระเมฆังกรเป็นพระอาจารย์พระราชมารคาของพระเจ้าเสตีภินทะ ในนครมุกคิมะ และเป็นผู้แต่งคัมภีร์โลกัปปทีปการ"^๒

^๑ สกุณ จังกาจัตถ์, จักรวาทีปนี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชาภาษาตะวันออก, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๓๒.

^๒ ปัญญาสามี, พระ, กาสนวนง์หรือประวัติศาสนา, แปลโดยศาสตราจารย์ ร.ศ.ท.แสง มนวิฑูร, (พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๔๑๕), หน้า ๒๒ - ๒๓.

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ Mabel Haynes Bode กล่าวไว้ใน Journal of the Pali Text Society ว่า คัมภีร์โลกที่ปตีปกสารรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับจักรวาล โดยมีคำเริ่มต้นว่า เสด็จ เสด็จบุพพิ พุทธิ” ๑

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ Mabel Haynes Bode กล่าวไว้ในหนังสือ Literature of Burma ว่า คัมภีร์โลกที่ปตีปกสาร เป็นที่รู้จักกันว่าเขียนโดยนักเขียนทางใต้ เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๙ คือ พระเมฆังกรเถระและคัมภีร์นี้กล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ เช่น โลก สวรรค์ นรก เปรต เป็นต้น ๒

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ Wilhelm Geiger กล่าวไว้ในหนังสือ Pali Literature and Language ว่า เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๙ พระเถระชาวพม่าชื่อว่า เมฆังกรผู้ซึ่งเคยไปศึกษาอยู่ที่ลังกา แต่งคัมภีร์โลกที่ปตีปกสาร คัมภีร์นี้กล่าวถึงสังขารโลก นรก เปรต สัตว์โลก โอกาสโลก เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ผู้แต่งนำมาจากคัมภีร์มหาวงศ์ ๓

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ G.P. Malalasekera กล่าวว่า คัมภีร์โลกที่ปตีปกสารเขียนโดย พระเมฆังกร นักเขียนชาวพม่า เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ที่น่านแถบศึกษาในลังกา และเป็นกฐของพระราชินีภัททา พระราชมารดาของพระเจ้าเสกขินทระ กษัตริย์แห่งพม่า ๔

๑ Mabel Haynes Bode, Journal of the Pali Text Society, 1891 - 1903, p. 126.

๒ Mabel Haynes Bode, The Pali Literature of Burma (London : Royal Asiatic Society, 1909), pp. 45

๓ Wilhelm Geiger, Pali Literature and Language. (Delhi : Munshiram Manoharlal, 1937), p. 45

๔ G.P. Malalasekera, Dictionary of Pali Proper Names, Vol. II, (London : Pali Text Society, 1960), p. 663.

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ Maurice Winternitz กล่าวไว้ใน History of Indian Literature ว่า เรื่องต่าง ๆ ในคัมภีร์มีข้อความที่นักเขียนมีกล่าวอยู่ในคัมภีร์โลกปทีปัสการ ซึ่งแต่งเมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๕ โดยพระเมธังกรเถระ ในพม่า ๑

เรื่องย่อของคัมภีร์โลกปทีปัสการ

เนื้อเรื่องของคัมภีร์โลกปทีปัสการแบ่งเป็น ๘ ปริเฉท แต่ละปริเฉทพรรณนาเรื่องตามชื่อปริเฉทที่ตั้งไว้ เนื้อเรื่องจบบริบูรณ์ในแต่ละปริเฉท ชื่อของแต่ละปริเฉทอยู่ก่อนจบปริเฉทนั้น ๆ เรื่องย่อมีดังต่อไปนี้

ข้อความตอนแรกเป็นการอ้าง "นิม" หญิงงาม ต่อมาเป็นประธานกาลา กล่าวแก่ผู้ฟังพระพุทธรูปเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์ แล้วอธิบายชื่อคัมภีร์โลกปทีปัสการ

ปริเฉทที่ ๑ ชื่อ "สังขารโลกนิเทศ" (แสดงเรื่องสังขารโลก)

อธิบายโลก ๑๒ ประเภทคือ สรรพสัตว์, บานและรูป, เวทนา ๓, อาหาร ๘, อุปทานันต์ ๘, อายตนะภายใน ๒, วิญญาณฐิติ ๘, โลกธรรม ๘, สัตตวา ๘, อายตนะ ๑๐, อายตนะ ๑๒ และโลกธาตุ ๑๘

ปริเฉทที่ ๒ ชื่อ "ภริยคตินิเทศ" (แสดงเรื่องทางแห่งนรก)

อธิบายลักษณะของนรก ๘ ชุม การบังเกิดของสัตว์นรก รูปร่างลักษณะของสัตว์นรก ตลอดจนการทรมานทุกทรมานในนรกแต่ละชุมนั้น

ปริเฉทที่ ๓ ชื่อ "เปตคตินิเทศ" (แสดงเรื่องเปรต)

อธิบายถึงความบังเกิดแห่งเปรต ผลกรรมที่ทำให้เกิดเป็นเปรต และยกตัวอย่างเปรตประเภทต่าง ๆ

ปริเฉทที่ ๔ ชื่อ "ศิริจรรย์กนิเทท" (แสดงเรื่องทางแห่งเกร็จรรย์)

อธิบายถึงการบังเกิดแห่งเกร็จรรย์ ประเภทของสัตว์เกร็จรรย์ ผลกรรมที่
ทำให้บังเกิดเป็นสัตว์เกร็จรรย์ เช่น อสรพิษ ปลาใหญ่ทั้ง ๔ ซ้าง ๑๐ กระฎูลสัตว์
ประเสริฐ ๔ ประเภทคือ ราชสีห์ โคอาสะกะ โกลุสะกะ โคนิสสะ

ปริเฉทที่ ๕ ชื่อ "มณูสสกนิเทท" (แสดงเรื่องทางแห่งมณูษย์)

อธิบายถึงความบังเกิดแห่งมณูษย์ เหตุที่ได้ชื่อว่า "มณูษย์" การจักประเภท
มณูษย์การประภิชฐานีระพุทศำสนาในลังกา พระโยกัลลสีนุตร เระกระทำสังคายนา
ครั้งที่ ๓ ในลังกา การบรจุพระบรมสารีริกษาคู การไปผู้ศุคิเทวโลกของพระเจ้า
อภัยพุทฺธคามนีประวัติเจ้าหญิงจิตทาละชื่อว่า "อโสกมาลินี" และพระราชมประวัติของ
พระราชาภูมวารสาระ พระราชบุตรของพระเจ้าอภัยพุทฺธคามนี

ปริเฉทที่ ๖ ชื่อ "เทวคาคนิเทท" (แสดงเรื่องเทวกา)

อธิบายเรื่องความบังเกิดเทวคา เหตุที่ได้ชื่อว่า "เทวะ" จำแนกประเภท
เทวกา กล่าวถึงสวรรค์ ๖ ชั้น ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นนั้น ๆ สมบัติเทวคา และผลบุญที่ทำให้
ให้ไปบังเกิดเป็นเทวกา

ปริเฉทที่ ๗ ชื่อ "โอกาสนิเทท" (แสดงเรื่องโอกาสโลก)

อธิบายเรื่องโอกาสโลก คือ จักรวาลนี้ เหตุเกิดและเหตุสลายของจักรวาล
ระยะทางระหว่างพื้นดินถึงสวรรค์ ๑๖ ชั้น และพรหมชั้นต่าง ๆ อธิบายเรื่องนาคธาวัค
ระยะทางและนาคธาเวลา

ปริเฉทที่ ๘ ชื่อ "ปวิณณกนิเทท" (แสดงเรื่องไม้เค็ลลิก)

อธิบายถึงนุคคธหาไถยาก ๒ ประเภท พระจักรพรรดิ ๓ ประเภท
พระโพธิสัตว์ ๓ ประเภท ปาฏิหาริย์ที่ดำรงอยู่ได้ถ่ออกกัปป์ ๔ ประการ เสียงที่มีเนื้อ
ไปทั่วชมพูทวีป ๔ ประเภท คำดัง ๕ ประการ อาบิสังการพิงธรรม ๕ ประการ
วธาทก ๕ ประเภท อสนี ๕ ประเภท วันัทรายของฝน ๕ ประการ และคณเ
๓ ประเภท เป็นต้น

ประเภทของคัมภีร์

คัมภีร์โลกัปปที่ปกสารเป็นผลงานประเภทรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโลก นรก เปตต เภตติยาน มนุษย์ เทวดา และสวรรค์ ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ได้อยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ของพุทธศาสนาที่เป็นภาษาบาลี เช่น พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา โดยพระเมธีขรรค์ผู้แต่งเรื่องนี้ได้นำเรื่องต่าง ๆ มาจากคัมภีร์เหล่านั้น บางที่ยกข้อความที่ปรากฏในคัมภีร์นั้น ๆ บางตอนมาช่วย เพื่อให้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ท่านต้องการอธิบายชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงกำหนดแนบลงไปในได้ว่า คัมภีร์โลกัปปที่ปกสารเป็นอรรถกถา ฎีกา ออนุฎีกา หรือโยชนาโดยเฉพาะ เพราะคัมภีร์โลกัปปที่ปกสารมีลักษณะของคัมภีร์ประเภทต่าง ๆ ข้างต้นทุกประเภทรวมกัน

ประวัติพระเมธีขรรค์

คำว่า "เมธีขรรค์" เป็นชื่อของบุคคลที่ปรากฏอยู่ในพระพุทธานุศาสนาคงแต่ไปยี่

๑. พระเมธีขรรค์ เป็นชื่อของพระพุทธานุเจ้าในเวศิต

๒. พระเมธีขรรค์เถระ เป็นชื่อของพระเถระในลังกา งานประพันธ์ของท่านเป็นภาษาสิงหล คือ วินยารุทสมุจจย

๓. พระเมธีขรรค์เถระ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "อริฏฐกเมธีขรรค์" ท่านเป็นประธานในการชำระคัมภีร์ ซึ่งอุปถัมภ์โดยพระเจ้าปรัทกมาพหุที่ ๓

๔. พระเมธีขรรค์เถระ ผู้ที่พระเจ้าปรัทกมาพหุที่ ๔ มอบหมายให้แปลชาดกต่าง ๆ เป็นภาษาสิงหลและสร้างที่อยู่ให้ที่เรียกว่า "ปรุกกมาพหุปริเวธ" และรวมทั้งอุทิศหมู่บ้านปรัทกมา, สุนปรีเสล, ลุกุชฌนุทก, โมรวงก ให้

G.P.Malalasekera, Dictionary of Pali Proper Names,

Vol II, (London: Pali Text Society, 1960), 665

๕. พระเมธังกรเถระหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "วิมรุตเมธังกร" ท่านแต่งเรื่อง "ชินจริต" และ "ปโกกัทธิ" มีชีวิตอยู่ในสมัยพระเจ้าจตุรถาพที่ ๑ ท่านได้ครอบครอง "วิชชาหุปริเวณ" ซึ่งสร้างโดยพระเจ้าวิชัยราชาที่ ๒

๖. พระเมธังกร เป็นนักประพันธ์ชาวพม่าในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ (พุทธศตวรรษที่ ๑๙) ท่านเป็นนิกายของพระราชินีภักทหา ผู้เป็นพระราชมารดาของพระเจ้าเสถียรวิษณุ กษัตริย์แห่งมุกติมนคร ท่านไปศึกษาอยู่ในลังการะยะหนึ่งและได้เขียนคัมภีร์โลกกัปปทีปการ

พระเมธังกรที่ผู้วิจัยกำลังกล่าวถึงคือ พระเมธังกรในข้อ ๖ ยังไม่มีกรรวมรวมประวัติของท่านไว้โดยเฉพาะ ในตอนท้ายของคัมภีร์ที่ท่านแต่งมีการกล่าวถึงประวัติของท่านไว้อยู่ ๓ ครั้ง

"พระกัมภีร์โลกกัปปทีปการนี้ พระสังฆราชมีนามตามที่แต่งตั้งว่าเมธังกรมหาเถระผู้เป็นองค์การผู้เชื่อสายของพระเถระ ๘ องค์ ผู้เป็นบวรวิญญาสี ในทิวาสึงทล ผู้ประทับด้วยศรัทธา พุทธิ และวิริยะ ทรงพระปริยัติธรรมคือ พระไตรปิฎก สมบูรณ์ด้วยสมณคุณมีศีล และอาจารย์ เป็นต้น ผู้อยู่ในวิหารอภิวิจิตรด้วยของ อันมุงด้วยแผ่นกุ่มกุ่ม ซึ่งพระมหาเทวีผู้ทรงพระศรัทธา เป็นพระราชมารดาของพระเจ้าข้างเมืองมหาพาราในนครอันอุดมชื่อว่า "สิริวิฑะ" ทรงสร้างไว้ด้วยบุญที่สร้างไว้ดีแล้วนี้ ข้าพเจ้ายังไม่บรรลุดูความเป็นพระสัมพันธู์ประเสริฐ ขอข้าพเจ้าจึงเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์เกิดคุณแก่โลกเรื่อย ๆ ไป พึงเป็นผู้บริสุทธ์ด้วยศีลอันดีทุกกน

พระกัมภีร์อันเป็นสารถึงความสำเร็จปรากฏว่ากัปปตราย ฉินโค ขอความคำวิอันชอบ อากัยธรรมของสัตว์ทั้งหลายซึ่งถึงซึ่งความสำเร็จ ฉินนั้น

การรจนาพระคัมภีร์จึงเป็นปัจเจกแห่งพระสัมพันธู์ญาณ เรื่องพระนิพนธ์จนแล้วปกณห์ชื่อโลกกัปปทีปการ พระมหาสังฆราชผู้เป็นนิกายของพระเจ้าสิโรจนาไว้ จบแล้ว"

อนึ่ง คัมภีร์มหาวงศ์ของพระปิตุจฉาจารย์พระเถระชาวพม่า ซึ่งแต่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๘ กล่าวถึงพระเบ๊ซังกรไว้ในปริเฉทที่ ๒ ว่าด้วยการประดิษฐานพระศาสนา ครั้งที่ ๕ ในรามัญว่า

"ต่อมา พระเถระชื่อเบ๊ซังกร ผู้เป็นอาจารย์พระราชาฆราวาสของพระเจ้าเสตีกินตะ (พระเจ้าช้างเผือก) ในนครมุกติมะ ไปเกาะสีหะ รัชชีกษานที่ใหม่ในสำนักของพระเถระอรัญญาสี ในเกาะลังกา แล้วเรียบเรียงปริยัติธรรม ท่านมาอยู่ในวิหารอันประดับด้วยทองและเงินหลังคามุงสังกะสีซึ่งพระราชาฆราวาสของพระเจ้าเสตีกินตะ (พระเจ้าช้างเผือก) สร้างถวายท่านไต่ยกของพระศาสนาแล้วท่านได้ทำคัมภีร์ชื่อว่า โลกที่ปกสาร

พระเถระองค์นั้นท่านชอบอุปมา ประพฤติสมาทานอุกตงค์ ท่านเป็นผู้มักน้อย สันโดษ ละอายนบาย รังเกียจความชั่ว ใคร่ต่อการศึกษา ขยัน แข็งแรง ท่านได้อุปสมบทด้วยคณะสงฆ์เกิน ๕ องค์ในอุทกเขปสีมา ที่สระสีลัคนะ ในเกาะลังกา พระสังฆราชชื่อวรินทร์เป็นผู้อุปถัมภ์ พระอาจารย์ของพระเจ้าวิชัยพาผู้ครองราชย์องค์ที่เป็นพระกรรมวาจา และท่านกลับมาจากอยู่ในนครมุกติมะ เพิ่มพูนคณะสงฆ์ให้มากขึ้น อนุเคราะห์พระศาสนา"

๑ คโถ ปจฺฉา จ มุตฺติมบคเร เสตีกินทวฺส รมฺโญ มาตุยา อารฺยโย เมฆงฺกร นามเถโร สีหะที่ป กนฺตวา สีหะที่เป อรญฺญาสีน มหาเถรํณ ฌนฺติเก ปุณฺ สิวฺช กเหตุวาปริยตฺติ ปริยานุณฺตีวา สุวณฺณรจตมเย ติมฺปิสีตฺตฺนเน เสตีกินทวฺส รมฺโญ มาตุยา การาบิเต วิหาเร นิสีทิตฺวา สาสนํ อนุตฺตเทสี โลกที่ปกสารตฺตฺจ นาม กนฺตมกาสี โส ปน เถโร อรญฺญเว วาสี ฐตฺตคฺคโร จ อโหสี อนุปฺปิจฺจ ฌนฺตฺตฺตฺตฺจ สจฺจํ ฤตฺตฺตฺตฺตฺจ สิวฺชกาโม ทวฺโซ กามสมฺปนฺโน จ สีหะที่เป กลมฺพณฺนํ นาม ชาติตฺตฺตฺตฺจ อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺจ อติเรกปญฺญวฺจฺจฺจ วนฺร ฌนฺนนาม สจฺจราชํ อุตฺตฺตฺตฺตฺจ เถโร กนฺตฺตฺตฺตฺจ จริยํ กตฺวา อุตฺตฺตฺตฺตฺจ โส จ เถโร ปุณฺนากนฺตฺวา มุตฺติมบคเร วสีตฺวา คตฺว เวชฺเชตฺวา สาสนํ อนุตฺตเทสี.

พระปิตุจฉาจารย์ มหาวงศ์ (พระนคร : รุ่งเรืองธรรม, ๒๔๐๘), หน้า ๔๘ - ๔๙, ๖๒ - ๖๓

Mabel Haynes Bode

กล่าวไว้ใน

Pali Literature of Burma

ว่า

"นักประพันธ์ในเมืองทางใต้ซึ่งมีชีวิตอยู่ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ (พุทธศตวรรษที่ ๑๙) คือ พระเมธีกร ผู้รจนาคัมภีร์โลกกับที่ปกสาร คัมภีร์กาศนวนกบฏบอกแก่เราว่า ท่านเป็นครูของพระราชินีโกททา ผู้เป็นพระราชบารกาของพระเจ้าสุทโธทนะ กษัตริย์แห่งเมืองมุกคิมนคร พระเมธีกรได้ไปศึกษาที่ลังกา และหลังจากนั้นได้มาอยู่ที่มะตะบัน"^๑

สมเด็จพระยาจักรพรรดิราชานุภาพทรงกล่าวว่

"พระเมธีกรสังฆราชฝ่ายอรัญญวาสี.....ครูของพระมหาธรรมราชาลิไท เป็นพระสมณะชาวลังกา"^๒

และทรงกล่าวไว้ใน "ตำนานพระอารามหลวงและทำเนียบสมณศักดิ์" อีกว่า "ในกิจการของพระมหาธรรมราชาลิไท ได้เสวยราชย์กรุงสุโขทัยภายหลังพระเจ้ารามคำแหงประมาณ ๓๐ ปีเศษว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๙๐๔ ได้โปรดให้ราชบุตรไปอาราธนาพระมหาสมณสังฆราชมาแต่ลังกาทวีป...อยู่ ณ อรัญญิกประเทศคือ อัมพวนาราม วัดสวนมะม่วง นอกพระนคร"^๓

จากหลักฐานต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ พอจะประมวลประวัติของพระเมธีกรเถระได้ว่า

^๑ Mabel Haynes Bode, The Pali Literature of Burma, (London: Luxac and Co., 1966), p.p. 35 - 36

^๒ คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา, เรื่องประติษฐานสยามวงศ์ในลังกาทวีป, (พระนคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหารบก, ๒๕๐๓), หน้า ๒๙๗ - ๒๙๘

^๓ คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา, ตำนานพระอารามและทำเนียบสมณศักดิ์ (พระนคร : โรงพิมพ์พิมพ์ไทย, ๒๕๕๓) หน้า ๓๓๗ - ๓๓๘

พระเมฆังกรเป็นภิกษุชาวพม่า เนื่องจากพระเถระที่ชื่อว่า "เมฆังกร" มีหลายองค์ ดังนั้นบางครั้งจึงมีผู้เรียกท่านว่า "นวเมฆังกร" * ท่านมีอายุอยู่ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕ เกยเกินทางไปศึกษาที่ลังกา และได้อุปสมบทใหม่กับพระภิกษุฝ่ายอริยญวาสี ในอุทกเขปเสมา (สถานที่ที่มีน้ำล้อมรอบ) ที่สระกลัมพะ โดยมีพระสังฆราชชื่อว่าวันรัตน์เป็นอุปัชฌาย์ มีพระเถระผู้เป็นอาจารย์ของพระเจ้าวิชัยพาหุชื่อว่า ราหุลทัต เป็นกรรมวาจาจารย์ หลังจากศึกษาแล้วเรียนอยู่ในลังการะยะหนึ่ง ท่านได้กลับมาอยู่ในนครมุกติมะ^๒ และได้เป็นอาจารย์ของพระราชมารกาของพระเจ้าเสติกินทะ^๓ พระนางได้สร้างมหาวิหารถวายท่านด้วย

ในระยะเวลาที่ได้กลับมาอยู่ในพม่านี้ ท่านได้แต่งกับสิริโลกปทีปกสาร ท่านเป็นนักประพันธ์รุ่นเดียวกับพระธรรมกิตติเถระ ผู้แต่งกัมภีร์ "ปารมีมหาตถก"

พระเมฆังกรเป็นพระเถระฝ่ายอริยญวาสี ท่านประกอบด้วยคุณธรรมหลายประการ มีสมาทานชุกตังคเป็นนิตย์ มักน้อย สันโดษ ละอายต่อบาป รังเกียจความชั่วขยันและใคร่ครวญการศึกษา ต่อมาท่านได้เดินทางจากพม่ามาอยู่สุโขทัย ซึ่งจะเป็นปีโคไม่ปรากฏ ได้เป็นพระสังฆราชฝ่ายอริยญวาสี อยู่วัดอันพวาราม และได้เป็นพระอาจารย์ของพระมหาธรรมราชาลิไท

พระเมฆังกรมรณะภาพเมื่อใดไม่ปรากฏ ประวัติของท่านเท่าที่มีหลักฐานรวบรวมได้เพียงเท่านี้

* Mabel Bode, "Index to The Ganthavamsa" Journal the Pali Text Society, 1886 - 91, Ed. by T.W. Rhys Davids, (London : Pali Text Society, 1893), p.p. 64,74,75.

^๒ เป็นชื่อภาษาบาลีของเมืองมะตะบันในพม่า
G.P.Malalasekera, Dictionary of Pali Proper Names, Vol. II, (London: Pali Text Society, 1960, 1960), p. 663

^๓ เป็นชื่อภาษาบาลีของกษัตริย์แห่งเมือง BEGU ชื่อ HSIM-HPYU-SHIN, Ibid, p. 1279

วัตถุประสงค์ในการแต่งโลกปที่ปกสาร

พระเมธีงกรมีโลกจำถึงวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาข้อความจากท้ายปริเฉทที่ท่านกล่าวไว้เหมือน ๆ กันว่า

“ปริเฉทที่..... ในคัมภีร์โลกปที่ปกสาร ที่ข้าพเจ้ารจนมาแล้วเพื่อความเลื่อมใสและความสัจเวชของคนดี มีชื่อว่า..... วิเทศ จบแล้ว” *

ผู้วิจัยคิดว่า ท่านแต่งคัมภีร์เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของโลกตามความคิดทางพุทธศาสนา เพื่อให้ได้เกิดความเชื่อและสัจเวชสกลใจ เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำบาป แล้วหันมาประกอบความดีต่อไป

ต้นฉบับโลกปที่ปกสารที่พบในขณะที่ทำการวิจัย

ในการหาต้นฉบับเพื่อนำมาตรวจชำระนั้น ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่แผนกอักษรโบราณ หอสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ ให้เดินทางไปสำรวจคัมภีร์โลกปที่ปกสารตามแหล่งคัมภีร์อักษรโบราณ ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเคยไปสำรวจมาแล้ว ผู้วิจัยได้ไปสำรวจหลายแห่ง คือ ในภาคอีสานไปที่วัดบ้านเปาะ อำเภอดุหมพพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ และในภาคเหนือไปที่วัดในอำเภอดำช้างย จังหวัดเลย วัดสูงเม่น อำเภอมือง จังหวัดแพร่ วัดปงสนุกเหนือ อำเภอมือง จังหวัดลำปาง วัดพระธาตุหริภุญชัย วัดเมืองง่า อำเภอมือง จังหวัดลำพูน วัดพระสิงห์วรวิหาร อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ และที่แผนกคัมภีร์อักษรโบราณในภาคเหนือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลปรากฏว่า ผู้วิจัยไม่พบคัมภีร์โลกปที่ปกสารเลย แต่ที่แผนกอักษรโบราณ หอสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบคัมภีร์โลกปที่ปกสารดังต่อไปนี้

* ดูวิทยานิพนธ์นี้ หน้า ๙๕, ๙๐.

อิติ สุขนปสาทสเวกคูดาย กเต โลกปที่ปกสาร
... นิชเทโส นาม ... ปริจูเฉโท.

ต้นฉบับที่คัดลอกมาทำการวิจัย

เพื่อให้ได้ต้นฉบับที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับที่พระเมธีขันธ์แห่งมากที่สุด ผู้วิจัยได้คัด

เลือกต้นฉบับคัมภีร์โลกปมที่ปกสารมาสอบชำระ ๘ ต้นฉบับ เป็นอักษรขอม ๗ ต้นฉบับ

อักษรขอม ๑ ฉบับ ได้แก่ฉบับดังต่อไปนี้

๑. ฉบับลงชาน อัญตุที่ ๑๒๗ ชั้น ๖/๘ สมัยกรุงธนบุรี จาร พ.ศ. ๒๓๑๘
๒. ฉบับลงชาน อัญตุที่ ๒๑ ชั้น ๕/๓ น. สมัย ร.๑ จาร พ.ศ. ๒๓๕๓
๓. ฉบับทองหีบ อัญตุที่ ๑๒๗ ชั้น ๕/๘ สมัย ร.๒ จาร พ.ศ. ๒๓๖๒
๔. ฉบับทองหีบ อัญตุที่ ๑๒๗ ชั้น ๕/๓ สมัย ร.๒ จาร พ.ศ. ๒๓๖๓
๕. ฉบับรองทรง อัญตุที่ ๑๒๗ ชั้น ๖/๘ ไม่ปรากฏปีที่จาร
๖. ฉบับรคน้ำคำเอก อัญตุที่ ๑๒๗ ชั้น ๕/๘ "
๗. ฉบับลงชาน อัญตุที่ ๑๐๑ ชั้น ๕/m "
๘. ฉบับทองหีบลายทองเงิน อัญตุคัมภีร์อักษรขอม

ฉบับที่ ๑-๗ จารด้วยอักษรขอม ส่วนฉบับที่ ๘ คือ ฉบับทองหีบลายทองเงิน

จารด้วยอักษรขอม

เหตุผลที่เลือกต้นฉบับดังกล่าวมาทำการวิจัย

๑. ต้นฉบับทั้งหมดที่ผู้ทำการวิจัยพบในขณะทำการวิจัยนั้น มีเพียง ๘ ฉบับเท่านั้นที่ระบุปีที่จาร ทำให้ทราบได้แน่นอนว่าอยู่ในสมัยใด ปรากฏว่าได้ต้นฉบับที่เก่าที่สุดเพียงสมัยกรุงธนบุรี และเรียงต่อมาเป็นสมัย ร.๑ ทั้งฉบับและสมัย ร.๒ ของฉบับ ต้นฉบับทั้ง ๘ นี้ เป็นผลงานของสามสมัยคือ สมัยกรุงธนบุรี ร.๑ และ ร.๒ ผู้วิจัยจึงเลือกมาสอบชำระ

๒. ต้นฉบับที่เป็นอักษรขอมทั้งหมดในขณะทำการวิจัยมีเพียงฉบับเดียว จึงนำมาสอบทานกับต้นฉบับอื่น ๆ ที่เป็นอักษรขอมอีก ๗ ต้นฉบับ การใช้ต้นฉบับหลาย ๆ ภาษาสอบทานกัน จะทำให้ได้ข้อความที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

๓. ต้นฉบับที่ผู้วิจัยนำมาทั้งหมดนี้ มีความปราณีตในการจารึกว่า อักษร
งามกว่า อ่านง่ายกว่าต้นฉบับที่มีให้นำมาสอบถาม ซึ่งเห็นผลทำให้การอ่านและทำความเข้าใจ
เป็นอักษรไทยผิดพลาดน้อยกว่าต้นฉบับอื่น ๆ

ลักษณะของต้นฉบับแต่ละฉบับ

เพื่อสะดวกในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อเพื่อเรียกต้นฉบับแต่ละต้นฉบับ
เป็น ๑๑, ๖, ๖ก, ๗๑, ๗๒, ๗๓, และ ๗๓, และแต่ละฉบับมีลักษณะดัง
ต่อไปนี้

ฉบับ ๑๑. หมายถึง ฉบับสองซีก ต้นฉบับของห้องสมุดวชิรญาณ หอสมุด
แห่งชาติ อยู่ที่ตู้ ๑๒๗ ชั้น ๖/๔ มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

ไม้ประกับ	ทาสี
อักษร	ขอม
ขนาดใบลาน	๒ x ๑๘.๖ นิ้ว
จำนวนผูก	๑๐ ผูก ผูก ๑ - ๑๐ จบ
จำนวนบรรทัดที่จาร	หน้าละ ๕ บรรทัด
จำนวนอักษร	บรรทัดละ ๑๐๗ - ๑๒๕ อักษร
ปีที่จาร	พ.ศ. ๒๓๑๘ สมัยกรุงธนบุรี

ข้อสังเกต

ที่หน้าผูกแต่ละผูกจารชื่อคัมภีร์แตกต่างกันไป ก็ ผูก ๑ - ๕ จารว่า
"โลกทิปก" ผูก ๖, ๘ จารว่า "โลกทิปฎ" ผูก ๗, ๑๐ จารว่า "โลกทิปกสาร"
ผูก ๙ จารว่า "โลกทิปกสาร" ที่หน้าผูกนี้จารด้วยอักษรขอมไทยว่า "ฉบับหลวงครั้ง
กรุงธนบุรี สร้าง พ.ศ. ๒๓๑๘" ลายมือไม่ชัดเท่า อ่านยาก ใบลานเก่า กรอบ
หักง่าย บางใบแตก แต่ไม่หลุดหายไป ลายมือไม่เป็นแบบเดียวกันตลอด ที่หน้าผูก
เขียนชื่อคัมภีร์แตกต่างกันไป ผู้วิจัยเข้าใจว่าจะต้องมีผู้จารหลายคน ข้อความผิดเป็น
เรื่องเดียวกันตลอด ตัวอักษรเล็กกว่าต้นฉบับอื่นที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา และจารตัวอักษรชื่อกัษะภาค

ฉบับ รค. หมายถึง ฉบับรคนำคำเอก กับฉบับของห้องสมุดศิริราช: ทางสภา
แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร อยู่ที่อยู่ ๑๒๗ ชั้น ๔/๔ มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

ไม้ประดู่	ประดู่เกร็ดทอย
อักษร	ขอม
ขนาดใบลาน	๒ × ๑๘.๑ นิ้ว
จำนวนผูก	๑๑ ผูก ผูก ๑ - ๑๑ จบ
จำนวนใบลาน	ผูกละ ๓๕ - ๓๖ ลาน ใช้จารผูกละ ๒๔ ลาน
จำนวนบรรทัดที่จาร	หน้าละ ๕ บรรทัด
จำนวนอักษร	บรรทัดละ ๑๐๘ - ๑๒๐ อักษร
ปีที่จาร	ไม่ปรากฏและผู้จารไม่ปรากฏ

ข้อสังเกต

ที่หน้าหอของคัมภีร์เขียนไว้ว่า "รคนำคำเอก" ร.๓ อักษรงาม ไม้ประดู่กับ
ประดู่เกร็ดทอย" ที่หน้าคัมภีร์ทุก ๆ ผูกเขียนเป็นอักษรขอมย่อ (ขอมตลก) ข้อความ
เหมือนกันทุกผูกว่า "พระโลกทิปก" อักษรงาม ฐักเจน อ่านง่าย ลายมือเป็นแบบ
เดียวกับตลอด เนื้อความติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกันตลอดทุกผูก

๑. เจ้าหน้าที่ผู้รำนานูเรื่องอักษรโบราณประจำห้องสมุดศิริราช: หอสมุดแห่งชาติ
อธิบายว่า

"ฉบับรคนำคำเอกนั้นเดิมเรียกว่า ฉบับรคนำเอก การสร้างปราณีต ประจง
ทำตั้งแต่การ เลือกใบลาน ฝีมือจาร ฝีมือเขียนลายรคนำที่ใบปก ตลอดจนการ เื่ออักษร
ห่อคัมภีร์ และมีทำเฉพาะในสมัย ร.๓ เท่านั้น ใช้เป็นฉบับหลวง จึงทนแก่กันภัก์อย่าง
สวยงาม ร.๔ เคยนำไปซ่อมแซมเหมือนกัน แต่เมื่อซ่อมแซมเสร็จ จะมีตราประจำ
รัชกาลประทับไว้ด้วย ฉบับนี้ไม่มีตราประจำรัชกาลที่ ๔ เพราะฉะนั้นจึงน่าเชื่อถือได้ว่า คง
เป็นฉบับสมัย ร.๓"

ฉบับ ร. หมายถึง ฉบับรองทรง ๑ ต้นฉบับของของสมุควาชีวิตฐาน หอสมุด
แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ๑๒๗ ชั้น ๖/๕ มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

ไม้ประดับ	ประดับเกร็ดหลายต้นไม้
อักษร	ขอม
ขนาดใบลาน	๒.๑ x ๑๕.๑ นิ้ว
จำนวนผูก	๑๑ ผูก ผูก ๑ - ๑๑ จบ
จำนวนใบลาน	ผูกละ ๒๐ - ๓๓ ลาน ใช้จารผูกละ ๒๔ ลาน
จำนวนบรรทัดที่จาร	หน้าละ ๕ บรรทัด
จำนวนอักษร	บรรทัดละ ๑๐๘ - ๑๒๐ อักษร
ปีที่จาร	ไม่ปรากฏและปรากฏชื่อผู้จาร คือ นายอิน

ข้อสังเกต

ที่หน้าผูกเขียนตัวเกร็ดแตกต่างกันไปเป็น "โลกทิปก, โลกทิปุก, พระโลกทิปก
และพระโลกทิปุก" ที่หน้าผูก ๑ - ๕ จาร เป็นอักษรขอมไทยว่า นายอิน จำลอง คือ
นายอินเป็นผู้จาร อักษรงาม ชัดเจน อ่านง่าย ลายมือไม่เป็นแบบเดียวกับตลอด แต่
เนื้อความติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน

๑. เจ้าหน้าที่ผู้เขียนชาตอักษรโบราณ ประจำหอสมุดชีวิตฐาน หอสมุด
แห่งชาติ อธิบายว่า

"ฉบับรองทรง เวียกตัวอย่างหนึ่งว่า ฉบับข้างลาย เพราะมีเส้นของ
คัมภีร์มีลวดลายพิเศษไม่เหมือนกับฉบับอื่น ๆ ที่หอพระมณเฑียรธรรม ในวัดพระศรีรัตน
ศาสดาราม แม้แต่เก็บคัมภีร์ฉบับรองทรงของ ร.๑ ฉบับรองทรงที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานี้มี
ลักษณะเหมือนกับฉบับรองทรงที่หอพระมณเฑียรธรรมทุกประการ เพราะฉะนั้น น่าจะ
กล่าวได้ว่าฉบับรองทรงนี้สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๑"

ฉบับ ท.๑ หมายถึง ฉบับทองหีบ * ที่ฉบับของห้องสมุดวชิรญาณ หอสมุด
แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร อยู่ที่ชั้น ๑ ตู้ มอญ มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

ไม้ประกบ	ลายทองจีน
อักษร	มอญ
ขนาดใบลาน	๒ x ๒๒.๓ นิ้ว
จำนวนผูก	๑๑ ผูก ผูก ๑ - ๑๑ จบ
จำนวนใบลาน	ผูกละ ๓๖ ลาน ใช้จารผูกละ ๒๔ ลาน
จำนวนบรรทัด	หน้าละ ๕ บรรทัด
จำนวนอักษร	บรรทัดละ ๘๕ - ๑๐๓ อักษร
ปีที่จาร	ไม่ปรากฏ ผู้จาร ไม่ปรากฏ

ข้อสังเกต

ที่หน้าผูกทุกผูกจารชื่อคัมภีร์เป็นอย่างดีว่า "โลกที่ปก" ใบลานใหม่
สีขาวและทองรัชเจิน อักษรงาม ลายมือไม่เป็นแนวเกี่ยวกับตลอดทุกผูก แต่ข้อความ
ติดต่อกันเป็นเรื่องเกี่ยวกับตลอด

* เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านอักษรมอญ แม่กำนรโบราณ ห้องสมุดวชิรญาณ
หอสมุดแห่งชาติ อธิบายว่า

"ลายทองจีนนิยมทำกันเฉพาะในรัชกาลที่ ๓ เท่านั้น เพราะสมัยนี้มีการค้า
ขายกับจีนมาก จึงนำคิณแบบจีนมาใช้ และเริ่มทำในสมัยนี้เป็นครั้งแรก เพราะฉะนั้น
ต้นฉบับจึงน่าจะเป็นต้นฉบับสมัยรัชกาลที่ ๓

อนึ่ง การจารฉบับนี้ คงจะใช้ฉบับตัวขอมเป็นแบบ เพราะคำที่ถูกต้องเห็นแล้ว
ก็ แต่ จารเป็นตัว ต หรือคำที่ถูกต้องเป็นตัว ต แต่จารเป็นตัว ค ทั้งนี้เพราะตัว ก และ
ค ของอักษรขอมคล้ายคลึงกันมาก (ก - 𑄀 , ค - 𑄁) คงจะจารตัวเข้า
กันมาในอักษรขอม ส่วนอักษรมอญไม่มีโอกาสจะสับสนกันได้ เพราะอักษรสองตัวนี้แตกต่างกัน
กันมาก (ก - 𑄀 , ค - 𑄁)

ฉบับ ๑๒. หมายถึง ฉบับลงชาติ ต้นฉบับของห้องสมุดวชิรญาณ ทวศุมกแห่งราชที่
อยู่ทีตู้ ๑๐๑ ชั้น ๕/๓ น. มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

ไม้ประกับ	ธรรมดา
อักษร	ขอม
ขนาดใบลาน	๑.๕ × ๑๘.๘ นิ้ว
จำนวนผูก	๑๐ ผูก ผูก ๒ มี ๒ ผูก ซาคผูก ๕
จำนวนใบลาน	ผูกละ ๒๘ - ๓๑ ลาน จารผูกละ ๒๘ ลาน
จำนวนบรรทัด	หน้าละ ๕ บรรทัด
จำนวนอักษร	บรรทัดละ ๕๕ - ๑๑๕ อักษร
ปีที่จาร	ไม่ปรากฏและไม่ปรากฏชื่อผู้จาร

ข้อสังเกต

ที่หน้าผูกจารชื่ออักษรแตกต่างกันไม่เว้น "โลกทิปก, และ โลกทิปก" ใบลาน
ใหม่ อักษรชัดเจน งาม อ่านง่าย ลายมือไม่เป็นแบบเดียวกันตลอด แต่เ้าอวาระ
ติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกันตลอด

ฉบับ ๓๒. หมายถึง ฉบับทองที่บ ต้นฉบับของห้องสมุดวชิรญาณ ทวศุมกแห่งราชที่
กรุงเทพมหานคร อยู่ทีตู้ชั้น ๑๒๗ ตู้ ๔/๔ มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

ไม้ประกับ	ธรรมดา
อักษร	ขอม
ขนาดใบลาน	๒ × ๒.๕ นิ้ว
จำนวนผูก	๑๑ ผูก ผูก ๑ - ๑๑ ขบ
จำนวนใบลาน	๒๘ - ๓๔ ลาน ใช้จารผูกละ ๒๓ - ๒๕ ลาน
จำนวนบรรทัด	หน้าละ ๕ บรรทัด
จำนวนอักษร	บรรทัดละ ๑๑๑ - ๑๑๗ อักษร
ปีที่จาร	พ.ศ. ๒๓๖๒ ผู้จารก็ด นายเสวี

ข้อสังเกต

ที่หน้าผูกทุกผูกจารชื่อคัมภีร์เหมือนกันว่า "โลกทิปก" และที่หน้าผูกสุดท้ายจารด้วยอักษรขอมไทยว่า "หลวงเสนหาวาโช รั้ง พระพุทธศักราช ๒๓๖๒ เสด็จเขียน นายเลย อาน นายสุก ทาน" ทำให้เข้าใจว่าผู้จาร จารโดยผู้ลอก มิได้จารโดยจากต้นฉบับโดยตรง เพราะฉะนั้น จึงปรากฏว่าการจารตัวอักษรที่มีเสียงเหมือนกัน จารสับสนมาก เช่น จาร ฎ เป็น ต หรือ ต เป็น ฎ ลายมือชัดเจน อ่านง่าย ลายมือเป็นแบบเดียวกันตลอด และเนื้อความติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกันตลอดทุกผูก

ฉบับ ๓๓. หมายถึง ฉบับลงซาก ต้นฉบับของห้องสมุดวิจิตรญาณ หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร อยู่ที่ตู้ ๒๑ ชั้น ๕/๓ น. มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

ไม่ประกบ	ธรรมคา
อักษร	ขอม
ขนาดใบลาน	๒ x ๑๕ นิ้ว
จำนวน	๑๑ ผูก ผูก ๑ - ๑๑ จบ
จำนวนใบลาน	ผูกละ ๓๖ ลาน ใช้จารผูกละ ๒๔ ลาน
จำนวนบรรทัด	หน้าละ ๕ บรรทัด
จำนวนอักษร	บรรทัดละ ๑๐๓ - ๑๑๓ อักษร
ปีที่จาร	พ.ศ. ๒๓๕๓ ผู้จารคือ สามเณรอิน

ข้อสังเกต

ที่หน้าผูกของแต่ละผูกจารชื่อคัมภีร์แตกต่างกันไป ดังนี้ ผูก ๑ - ๓ และผูก ๑๐ จารว่า "พระโลกทิปก" ผูก ๔ - ๕ จารว่า "โลกทิปก" ผูก ๑๑ จารว่า "พระโลกทิปก" และที่หน้าแรกของทุก ๆ ผูกจารว่า "สมเด็จพระที่นั่งมณีนวราช หลวงสร้างพระพุทธศักราช ๒๓๕๓" และมีชื่อผู้จาร คือ สามเณรอิน โดยมีท่านเจ้าคุณวัชรสังข์เป็นผู้อุปการะ อักษรชัดเจน อ่านง่าย ลายมือเป็นแบบเดียวกันตลอด เนื้อความติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกันทุกผูก ใบลานใหม่ สีช้ำแค่ง ทองดุกปลั่ง

ฉบับ ๓๓. หมายถึง ฉบับทองที่ม ต้นฉบับของหอสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ
 กรุงเทพมหานคร อยู่ที่ชั้น ๑๒๗ ตู้ ๕/๓ มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้
 ไม่ประกบ ปลายทองดำ
 อักษร งาม
 ขนาดใบลาน ๒.๑ X ๑๕.๕ นิ้ว
 จำนวนผูก ๑๐ ผูก ผูก ๑ - ๑๐ ซาคผูก ๑๑ ไม่จบ
 จำนวนใบลาน ผูกละ ๓๒ - ๓๔ ลาน จาร ๒๓ - ๒๔ ลาน
 จำนวนบรรทัด หน้าละ ๕ บรรทัด
 จำนวนอักษร บรรทัดละ ๕๕ - ๑๒๑ อักษร
 ปีที่จาร พ.ศ. ๒๓๖๓

ข้อสังเกต

จารชื่อกัมภีร์แตกต่างกันไปเป็น "โลกาปภ , โลกทิปภ , พระโลกทิปภ"
 ที่หน้าผูกจารว่า "สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๓" ไม่ปรากฏผู้สร้าง ไม่ปรากฏผู้จาร อักษร
 ชัดเจน อ่านง่าย มีเพียง ๑๐ ผูก คือ ๑ - ๑๐ ซาคผูก ๑๑ ปลายไม่จบเป็นแบบเกี่ยว
 กันตลอด แต่เนื้อความติดกันเป็นเรื่องเกี่ยวกับตลอด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประณามกาถา

ฉบับ ล๑.

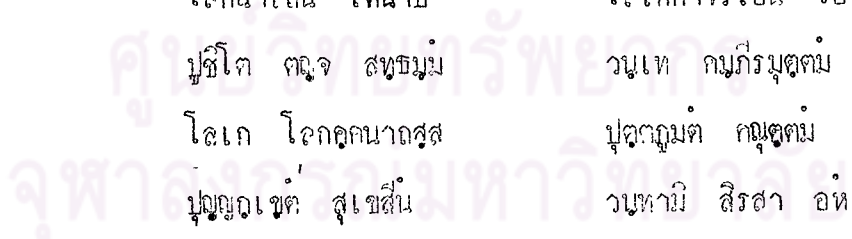
เสณฺฐึ เสณฺฐุนทฺหึ พุทฺธึ
 โลกพนฺธุ มหา วิ
 โลกนาถน เทนาปิ
 ปุทฺธิโก ทณฺจสฺสมมํ
 โลกเก โลกคณฺนาถสฺส
 ปุณฺณวเชตฺตํ สุเชตฺนํ
 วนทฺนโตะ วิปฺปลํ ปุณฺณ
 ทสฺส เตเชน ทนฺตวาน
 กริสฺสามิ สฺมาเสน
 ทิโลกนฺปรกัว สฺมมา
 นิสฺสาย มุณีนา วุตฺตํ
 กเหตุวาทณฺณมานมฺเม

โโลก โโลกคณายกํ
 โโลกนถ นมามยฺหํ
 โโลกกาจริเยนเยน โย
 วนเท คมฺภีรฺมุตฺตมํ
 ปุตฺตคณฺตํ คณฺจคฺตมํ
 วนทามิ สิริสา อหํ
 ปจัน เตนคฺตยํ
 อนุตฺถเยน อเสสฺสโตะ
 สวํ โลกนฺปรหํ
 ฐาเปตฺถุ จินฺเทสิคํ
 เสสฺสนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน
 นิสฺสามยถ สวคฺคณฺนฺนฺน

ฉบับ รก.

นโม . ทสฺส ภควโตะ อรหโตะ สฺมมา สฺมพุทฺธสฺส
 เสณฺฐึ เสณฺฐุนทฺหึ พุทฺธึ
 โลกพนฺธุ มหาวิ
 โลกนาถน เทนาปิ
 ปุทฺธิโก ทณฺจ สทฺทมมํ
 โลกเก โลกคณฺนาถสฺส
 ปุณฺณวเชตฺตํ สุเชตฺนํ
 วนทฺนโตะปิ วิปฺปลํ ปุณฺณ
 ทสฺส เตเชน ทนฺตวาน
 กริสฺสามิ สฺมาเสน
 ทิโลกนฺปรกัว สฺมมา
 นิสฺสาย มินิมา วุตฺตํ
 กเหตุวาทณฺณมานมฺเม

โโลก โโลกคณายกํ
 โลกนถ นมามยฺหํ
 โโลกกาจริเยน โย
 วนเท คมฺภีรฺมุตฺตมํ
 ปุตฺตคณฺตํ คณฺจคฺตมํ
 วนทามิ สิริสา อหํ
 ปจัน รตนคฺตยํ
 อนุตฺตราเย อเสสฺสโตะ
 สวํ โลกนฺปรหํ
 ฐาเปตฺถุ จินฺเทสิคํ
 เสสฺสนฺนฺนฺนฺนฺน
 นิสฺสามยถ สวคฺคณฺนฺน

ฉบับ ร.

นโม กุสฺส ภควโต อรหโต	สมมา สัมพุทฺธสฺส
เสฏฺฐํ เสฏฺฐนุทฺทํ พุทฺธํ	โลเก โลกคฺคณายกํ
โลกพนฺธุํ มหาวีรํ	โลกนํถํ นมามนฺทํ
โลกนาถนํ เตนนปิ	โถเกกาจริเยน โย
ปฺฐิโต คณฺจ สทฺธมฺมํ	วณฺเท คมฺภีรยมฺมุตฺตมํ
โลเก โลกคฺคณากุสฺส	ปฺจฺจเรตฺถํ คณฺธุตฺตมํ
ปฺญฺญวชฺเชตฺถํ สุเขสฺสํ	วณฺทามิ สิริสา อหํ
วณฺทนฺโต วิปฺลวํ ปฺญฺญ	ปวิณี รตนตฺตยํ
กุสฺส เตเชน หนฺตวณ	อนฺตรวเย อเสสโต
กริสุสํมิ สฺมาเสน	สํวํ โลกนฺปทีปํ
ทีโลกนฺปทํ สมฺมา	ณฺญาเปตฺถุ ชินฺทสิทฺถ
นิสฺสาย มุณินา วุตฺถํ	เสสฺสณฺนเรสุ สํวํ
กเหตุวาทิณฺณมานฺนเม	นิสฺสามยถ สํวณฺณนฺติ

ฉบับ ท๑.

นโม กุสฺส ภควโต อรหโต	สมมา สัมพุทฺธสฺส
เสฏฺฐํ เสฏฺฐนุทฺทํ พุทฺธํ	โลเก โลกคฺคณายกํ
โลกพนฺธุํ มหาวีรํ	โลกนํถํ นมามนฺทํ
โลกนาถนํ เตนนปิ	โถเกกาจริเยน โย
ปฺฐิโต คณฺจ สทฺธมฺมํ	วณฺเท คมฺภีรยมฺมุตฺตมํ
โลเก โลกคฺคณากุสฺส	ปฺจฺจเรตฺถํ คณฺธุตฺตมํ
ปฺญฺญวชฺเชตฺถํ สุเขสฺสํ	วณฺทามิ สิริสา อหํ
วณฺทนฺโต วิปฺลวํ ปฺญฺญ	ปวิณี รตนตฺตยํ
กุสฺส เตเชน หนฺตวณ	อนฺตรวเย อเสสโต
กริสุสํมิ สฺมาเสน	สํวํ โลกนฺปทีปํ
ทีโลกนฺปทํ สมฺมา	ณฺญาเปตฺถุ ชินฺทสิทฺถ
นิสฺสาย มุณินา วุตฺถํ	เสสฺสณฺนเรสุ สํวํ
กเหตุวาทิณฺณมานฺนเม	นิสฺสามยถ สํวณฺณนฺติ

ฉบับ ๑๒.

นโม ศส ภควโต อรหโต	สมมา สมพุทฺธสฺส
เสฏฺฐํ เสฏฺฐบุทฺถํ พุทฺธํ	โลกเก โลกคฺคณายกํ
โลกพนฺธุ มหาวีรํ	โลกนํกํ นมามุยฺหํ
โลกนาถเณ เทนปิ	โคเภาจริเยเน โย
ปุทฺธิโต ๓๗๑ สขุขมฺมํ	วณฺเท กมฺภีรฺมุตฺตมํ
ปฺญญฺจเชตฺถํ สุเขสินํ	วณฺมา สีรสา อํ
วณฺหนโคปิ วิปุลฺลํ ปฺญญํ	ปจฺฉินิ รตฺนตฺถกํ
ศสฺส เตะเชน หนฺตฺวาน	อนฺตรราเย อเสสฺสโต
กริสุสํมิ สมมาเสน	สํวํ โลกปฺปทํปํ
คิโลกปฺปกวํ สมมา	ญฺยาเปตฺถุ จินฺเทสิคํ
นิสฺสาย มุณินา วุตฺถํ	เสสฺสกนฺนเกสุ สํวํ
กเหตุวาทิญฺญมามฺเม	นิสฺสํมยถ สํวํ

ฉบับ ๓๒.

นโม ศส ภควโต อรหโต	สมมา สมพุทฺธสฺส
เสฏฺฐํ เสฏฺฐบุทฺถํ พุทฺธํ	โลกเก โลกคฺคณายกํ
โลกพนฺธุ มหาวีรํ	โลกนํกํ นมามุยฺหํ
โลกนาถเณ เทนปิ	โคเภาจริเยเน โย
ปุชฺชวีโต ๓๗๑ สขุขมฺมํ	วณฺเท กมฺภีรฺมุตฺตมํ
โลกเก โลกคฺคณายกํ	ปฺญญฺจเชตฺถํ
ปฺญญฺจเชตฺถํ สุเขสินํ	วณฺทามิ สีรสา อํ
วณฺหนโคปิ วิปุลฺลํ ปฺญญํ	ปจฺฉินิ รตฺนตฺถกํ
ศสฺส เตะเชน หนฺตฺวาน	อนฺตรราเย อเสสฺสโต
กริสุสํมิ สมมาเสน	สํวํ โลกปฺปทํปํ
คิโลกปฺปกวํ สมมา	ญฺยาเปตฺถุ จินฺเทสิคํ
นิสฺสาย มุณินา วุตฺถํ	เสสฺสกนฺนเกสุ สํวํ
กเหตุวาทิญฺญมามฺเม	นิสฺสํมยถ สํวํ

ฉบับ ๑๓.

นโม คสฺส ภควโต อรหโต	สมมา สมพุทฺธสฺส
เสฏฺฐํ เวฏฺฐนฺทํ พุทฺธํ	โลเก โลกภูคณายกํ
โลกพนฺธุ มหาวีรํ	โลกนํถํ นมามุยํ
โลกนาถน เณนาปี	โลเกกาจริเยน โย
ปฺปฺตีโต คณฺจ สทฺธมฺมํ	วเนเท กมฺภีรมุชฺฌมํ
โลเก โลกภูคณาถสฺส	ปฺปฺตคฺคฺคํ กคฺคฺคํ
ปฺปฺตฺตฺตฺตํ สฺสฺสฺสํ	วณฺทามิ สิริสา อหํ
วณฺทนฺโตปี วิปฺลวํ ปญฺญํ	ปจฺฉินิ รตนคตฺตํ
คสฺส เตเชน พนฺธุวาน	อนฺตรายเ อเสสโต
กวีรสฺสามิ สฺมาเสน	สํวํ โลกปฺปตีปํ
คิโลกปฺปทวํ สฺมมา	ณฺญาเปตฺตํ จินฺทเสถิตํ
นินฺธุสฺสาย มุณินฺนา วุชฺฌกํ	เสสฺสนนฺเรสฺส สํวํ
กเหตุวาทินฺนุณฺณมานนฺนเม	นินฺธุสฺสยถ สํวํ

ฉบับ ๓๓.

นโม คสฺส ภควโต อรหโต	สมมา สมพุทฺธสฺส
เสฏฺฐํ เวฏฺฐนฺทํ พุทฺธํ	โลเก โลกภูคณายกํ
โลกพนฺธุ มหาวีรํ	โลกนํถํ นมามุยํ
โลกนาถน เณนาปี	โลเกกาจริเยน โย
ปฺปฺตีโต คณฺจ สทฺธมฺมํ	วเนเท กมฺภีรมุชฺฌมํ
โลเก โลกภูคณาถสฺส	ปฺปฺตคฺคฺคํ กคฺคฺคํ
ปฺปฺตฺตฺตฺตํ สฺสฺสฺสํ	วณฺทามิ สิริสา อหํ
วณฺทนฺโตปี วิปฺลวํ ปญฺญํ	ปจฺฉินิ รตนคตฺตํ
คสฺส เตเชน พนฺธุวาน	สํวํ โลกปฺปตีปํ
คิโลกปฺปทวํ สฺมมา	ณฺญาเปตฺตํ จินฺทเสถิตํ
นินฺธุสฺสาย มุณินฺนา วุชฺฌกํ	เสสฺสนนฺเรสฺส สํวํ
กเหตุวาทินฺนุณฺณมานนฺนเม	นินฺธุสฺสยถ สํวํ

คำขึ้นต้นกัมภีร์

ต้นฉบับต่าง ๆ มีคำขึ้นต้นกัมภีร์ ดังต่อไปนี้

ล ๑.

ตตถ โลกนปทีปนนต ตีโลกสส อุนปตตีปนัง ตตถ โสโลกติ ตีวีโธ
โลโก สขารโลกสตตโลกโอกาสโลกวเสน.

รก.

ตตถ โลกนปทีปนนต ตีโลกสส อุนปตตีปนัง. ตตถ โสโลกติ ตีวีโธ
โลโก สขารโลกสตตโลกโอกาสโลกวเสน.

ร.

ตตถ โลกนปทีปนนติ ตีโลกสส อุนปตตีปนัง. ตตถ โสโลกติ ตีวีโธ
โลโก สขารโลกสตตโลกโอกาสโลกวเสน.

ท๑.

ตตถ โลกนปทีปนนติ ตีโลกสส อุนปตตีปนัง. ตตถ โสโลกติ ตีวีโธ
โลโก สขารโลกสตตโลกโอกาสโลกวเสน.

ล๒.

ตตถ โลกนปทีปนนติ ตีโลกสส อุนปตตีปนัง. ตตถ โสโลกติ ตีวีโธ
โลโก สขารโลกสตตโลกโอกาสโลกวเสน.

ท๒.

ตตถ โลกนปทีปนนติ ตีโลกสส อุนปตตีปนัง. ตตถ โสโลกติ ตีวีโธ
โลโก สขารโลกสตตโลกโอกาสโลกวเสน.

ล๓.

ตตถ โลกนปทีปนนต ตีโลกสส อุนปตตีปนัง. ตตถ โสโลกติ ตีวีโธ
โลโก สขารโลกสตตโลกโอกาสโลกวเสน.

๗๓.

คตต โลกปฐพีภณฺหิตี ติโลกสฺส ฐปตฺตตีพํกํ. คตต โลโลกิ สิววิเว
โลโลกิ สํขารโลกคตตโลกโอกาสโลกวเสน.

กำลังท้ายกับกัร

๑๑. สพพญญกญฺญาณสฺส ปจฺจโย โหตุคิ. สิวตตฺถ. โลกปฐพีปกสวํ ปกรณํ
มหาสํขราเชน ลิตฺยสฺส กรุณา รมิต สมตฺต.

ร.๑. สพพญญกญฺญาณสฺส ปจฺจโย โหตุ. สิวตตฺถ. โลกปฐพีปกสวํ ปกรณํ
มหาสํขราเชน ลิตฺยสฺส กรุณา รจิตฺต สมตฺต.

ร. สพพญญกญฺญาณสฺส ปจฺจโย โหตุ. สิวตตฺถ. โลกปฐพีปกสวํ ปกรณํ
มหาสํขราเชน ลิตฺยสฺส กรุณา รจิตฺต สมตฺต.

๗๑. สพพญญกญฺญาณสฺส ปจฺจโย โหตุ. สิวตตฺถ. โลกปฐพีปกสวํ ปกรณํ
มหาสํขราเชน ลิตฺยสฺส กรุณา รจิตฺต สมตฺต.

๑๒. สพพญญกญฺญาณสฺส ปจฺจโย โหตุ. สิวตตฺถ. โลกปฐพีปกสวํ ปกรณํ
มหาสํขราเชน ลิตฺยสฺส กรุณา รจิตฺต สมตฺต.

๗๒. สพพญญกญฺญาณสฺส ปจฺจโย โหตุ. สิวตตฺถ. โลกปฐพีปกสวํ ปกรณํ
มหาสํขราเชน ลิตฺยสฺส กรุณา รจิตฺต สมตฺต.

๑๓. สพพญญกญฺญาณสฺส ปจฺจโย โหตุ. สิวตตฺถ. โลกปฐพีปกสวํ ปกรณํ
มหาสํขราเชน ลิตฺยสฺส กรุณา รจิตฺต สมตฺต.

๗๓. ไม่ปรากฏกำลังท้ายกับกัร เพราะฉนั้นนี้ชาคนผู้สุดท้าย

คำสั่งนายประิเฉท

ประิเฉทที่ ๑

๑๑. อิติ สุนนปสาทสัเวคตถาย โลกนุปทีปภสวเร สัขารโลกนินูเทโส นาม
ปฐโม ประิเฉโท.

ร, ๗๒, ๑๓, ๗๓.

อิติ สุนนปสาทสัเวคตถาย กเต โลกนุปทีปภสวเร สัขารโลกนินูเทโส นาม
ปถโม ประิเฉโท.

รค, ๗๑, ๑๒.

อิติ สุนนปสาทสัเวคตถาย กเต โลกนุปทีปภสวเร สัขารโลกนินูเทโส นาม
ปฐโม ประิเฉโท.

ประิเฉทที่ ๒

๑๑. อิติ ชนปสาทสัเวคตถาย กเต โลกนุปทีปภสวเร นირคตินิกูเทโส นาม
หุคัโย ประิเฉโท.

ร, ๑๒, ๗๒, ๑๓.

อิติ สุนนปสาทสัเวคตถาย กเต โลกนุปทีปภสวเร นირคตินิกูเทโส นาม
หุคัโย ประิเฉโท.

รค, ๗๑.

อิติ สุนนปสาทสัเวคตถาย กเต โลกนุปทีปภสวเร นირคตินิกูเทโส นาม
หุคัโย ประิเฉโท.

๗๓.

อิติ สุนนปสาทสัเวคตถาย กเต โลกนุปทีปภสวเร นირคตินิกูเทโส นาม
หุคัโย ประิเฉโท.

ข้อบกพร่องในการจารของผู้จารคณบดีต่าง ๆ

ในการตรวจชำระเพื่อหาคณบดีของคณบดีทั่วโลกที่ปิดสาร ผู้วิจัยได้ตรวจพบข้อบกพร่องในการจารของผู้จารคณบดีต่าง ๆ ซึ่งจะรวบรวมและแบ่งออกไว้ดังต่อไปนี้

๑. ความบกพร่องเรื่องการใช้พยัญชนะ

๑.๑ ใช้พยัญชนะด้วยตัวอื่น เนื่องจากอุปมาพยัญชนะคล้ายคลึงกัน ผู้จารจึงจารพยัญชนะตัวหนึ่งเป็นพยัญชนะอีกตัวหนึ่ง ได้แก่

ป/ม จาร ป (๒๖) เป็น ม (๒๖) เช่น โอหาคกาลมุนีจิววิธาม
วณณา ทิวเสน (๑๓๒)

กมปาโก (๕๑๕) มนุญ (๒๒๒) อสมปาย (๕๙๒)

ล/ส วาร ล (๖๖) เป็น ส (๖๖) เช่น สุขนปฐนจตุณ (๕๘)
นิมมาสุโลจนโน (๕๓๓)

ค/ค จาร ค (๖๖) เป็น ก (๖๖) เช่น ฐน (๓๕๐) อโยภูต (๕๙๕)
คเมมุติ (๒๓๒) อคคณูจ (๒๕๕)

ก/ค จาร ก (๖๖) เป็น ค (๖๖) เช่น อคคา (๕๕๕) กุจณูติ (๗๒๔)
กโก (๗๒๕)

ก/ค จาร ก (๖๖) เป็น ค (๖๖) เช่น ปจเจก (๕๕๑) อฐมา
(๒๕,๓๕๓)

๑.๒ ใช้พยัญชนะสับสน เพราะพยัญชนะมีเสียงเหมือนกันหรือมีเสียงคล้ายกันแล้ว จารคหยาพยัญชนะตัวที่ผู้จาร จารได้ผิดหรือจารง่ายกว่า ได้แก่

ฐ/ถ จาร ฐ (๖๖) เป็น ถ (๖๖) เช่น ปฐมฐามาเนน (๑๙๕)

ถ/เปฐวา (๓๕๕) ปฐมฐามาวิปากวเสน (๑๙๒) ปฐมฐามาณุมิกกา (๒๕๓) ปฐมฐามาณุมิ (๓๖๑)
ถปิยติ (๕๕๕) ปฐมิททโยติ (๕๕๐)

ถ/จ จาร ถ (๖๖) เป็น จ (๖๖) เช่น เสสคณูฐ (๑๗)

ช/ท จาร ธิ (ธิ) เป็น ท (ธิ) เช่น

บุคลิกวิทยา (๒๗) อหุณา (๒๓๖) สโสมทานวเสเนเก (๕๕๓) คุณาธิการ (๕๓๗)

ท/ธ จาร ท (ธิ) เป็น ธ (ธิ) เช่น วชพจนานิปัจจัม (๒๕๓)

อเวธิ (๕๐๒) สมณายาหารกาย (๓๗๒) สหพฐา (๕๕๘)

ท/ล จาร ฆ (ธิ) เป็น ล (ธิ) เช่น ทุณยปริติกา (๑๓๘)

กาลปณเช (๑๕๐) กาลสุตโต (๕๕๐) กาลหฤตนิทหายนุโต (๒๕๕) กาลสุตตนามเก (๒๗๖)
โรคปลีโต (๕๖๕)

ณ/น จาร ณ (ธิ) เป็น น (ธิ) เช่น กปนมนุสสา (๑๓๗)

ปฐิติโก (๒๖๒) เนวสนฐานาสถกฏายกน (๒๖๕) สโสมสรนุฐาน (๓๕๕) สโสมสรนุโต (๕๑๖)
ฐาพาทลพเน (๕๑๓) ปริมาณุโต (๕๕๖)

ธ/ธ จาร ฒ (ธิ) เป็น ฒ (ธิ) เช่น สหพฐา (๕๓๘)

คฺฐนिरยนาโม (๖๘๕)

ธ/ถ จาร ฑ (ธิ) เป็น ฑ (ธิ) เช่น วิเทกฺฐนตา (๗๕๘)

น/ณ จาร ญ (ธิ) เป็น ณ (ธิ) เช่น กยฺหณตี (๓๓๐) นนณโก
(๓๕๘)

ฎ/ฏ จาร ฎ (ธิ) เป็น ฏ (ธิ) เช่น ปฏิกฺฐนตี (๖๘๒)

ฆาฏฺฐนตา (๗๕๒) ฆาฏฺฐนตา (๗๕๒) สฆาฏฺฐนตี (๗๗๕)

ฐ/ช จาร ฌ (ธิ) เป็น ช (ธิ) เช่น สฆาฏฺฐนตี (๕๕๑)

สฆาฏฺฐนตี (๗๗๕)

๒. ความบกพร่องเรื่องการใช้พยัญชนะซ้อน

๒.๑ คำที่ไม่ใช่พยัญชนะซ้อน แต่กลับใช้เป็นพยัญชนะซ้อน ได้แก่

ช/ชช ช ใช้เป็น ชช เช่น ปุชฺชตีโก (๖) ภชฺชนตี (๒๑๖) ปุชฺชชฺชตี (๒๘๘)

อชฺชชฺชกมฺหิสํสาตี (๗๗๖)

ล/ลล ล ใช้เป็น ลล เช่น วิปฺลลตี (๑๑) วิปฺลลตีโร (๑๘๓) อโยชฺชิลล (๒๓๘)

- ๒.๓ เป็นพหุคูณระฆังเหมือนกัน แต่ใช้ลักษณะรูป ได้แก่
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น วตุษโศ (๒๒๐)
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น อากศฉฉาเน (๒๔) ฆฆาวารฉฉาเนศัสา (๒๒๒)
 - อนาวตุษโศ (๒๓๔) อตุศเม (๓๐๑) สโมรฉฉาเน (๓๓๔)
 - นิวาสนฉฉาน (๓๓๕, ๔๑๐) สมุโสรฉฉาน (๔๑๔)
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น สมุฉฉิโต (๔๔๕)
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น นิวาสนฉฉานฉฉ (๓๓๒) อากศฉฉ (๓๓๓)
 - สโมสรฉฉานฉฉ (๓๓๔) สมิชาติเทศฉฉ (๓๓๕) การฉฉ (๓๓๖)
 - สโมสรฉฉาน (๓๔๔) ปรฉฉายากิหตุฉฉ (๔๕๒)
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น มหาสมุฉิ (๔๔๓)
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น นฉฉิ (๔๔๖)
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น ฉฉปฉฉนฉฉิ (๔๓๔)
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น นิจฉฉิศา (๕๔๓) ฉฉฉฉฉฉฉฉฉ (๕๕๑)
 - ฉฉ/ฉฉ ฉฉ ใช้เป็น ฉฉ เช่น ฉฉฉ (๒๓๓)

๓. ความบกพร่องเรื่องการจารสระ

การจารสระในต้นฉบับต่าง ๆ นั้นมีความบกพร่องหลายอย่าง บางทีผิดพลาดใส่สระหรือจารสระรูปหนึ่งเป็นสระอีกรูปหนึ่ง บางครั้งผู้จารจารรูปสระไม่ครบ ทำให้กลายเป็นสระอื่นไปได้ เช่น สระ (- ๖) (ไอ) จารเพียงรูปเดี่ยวเป็น (-) ทำให้อ่านเป็นสระเอไป ความสับสนเรื่องสระแยกกล่าวได้ ดังต่อไปนี้

๓.๑ สระ อ จารสับสนเป็นสระอื่น ๆ ดังนี้

- อ/อา สระ อ จารเป็นสระ อา เช่น กายามาหาโร (๕๓) อาหารฉฉิฉฉฉ (๕๕)
 - ปรฉฉายฉฉฉฉฉฉฉฉฉ (๕๖) อาหารศฉฉิ (๑๐๔) ฉฉปาทานฉฉฉฉฉฉ (๑๑๐)
 - นิฉฉพฉฉา (๒๕๐) มนุสฉฉาฉฉ (๒๖๑) ปกฉฉาฉฉฉฉฉฉฉฉ (๑๕๒)
 - อกาโร (๓๔๒) ทฉฉฉิ ฉฉฉฉิ (๓๔๕) อากาโร (๔๑๐) นิฉฉฉฉฉฉฉฉฉ (๕๓๓)
 - อฉฉฉฉฉฉฉ (๕๖๐) อฉฉฉฉฉฉ (๕๓๓)

- อ/อิ สระ อ จารเป็นสระอิ เช่น นิ (๖๑) นินฺหานิสฺส (๘๒) กัทธิเรหิกามิ (๘๑)
นิริเยสุ (๑๕๘) ปญฺจิมมา (๕๓๒) ภยานิกกา (๕๔๘) เวทียคฺคิ (๖๔๘)
- อ/อุ สระ อ จารเป็นสระอุ เช่น กุณฺณานุคฺคา (๘๑) พุทฺทมปุโรหิตกามิ (๑๗๕)
อญฺญกคฺคา (๓๖๘) อุตฺตมฺหานิรียานนฺตฺ (๕๕๘) พุทฺธิณิ (๑๕๖)
- อ/เอ สระ อะ จารเป็นสระเอ เช่น โสภิตฺตพฺพสฺสกนฺนํภนฺนเกเร (๒๖๘)
จิตฺเตเจตฺตสิกา (๓๕๘) ปเน (๕๕๒) กามรฺฐปารฺฐบิโธเกเกเพน (๕๑๘)
กาลสุตฺตเนนามเก (๖๗๗)
- ๓.๒ สระอา จารสับสนเป็นสระอื่น ๆ ดังนี้
- อา/อ สระอา จารเป็น สระอ หรือสมีใส่สระอา เช่น สญฺญเปวฺวา (๑๖๕)
ปริจฺจตุสฺสกนฺนํภานฺนํสุกฺกนิทฺ (๒๖๑) เอกคฺคกฺคา (๒๘๖) อวสฺสนฺต (๓๓๕)
วิธฺนํ (๔๓๐) กรณฺณาวเน (๔๓๓) สจฺจต (๕๑๔) ทนฺนํโก (๕๑๕)
อโยปการปริยฺนตฺตา (๕๘๖) อยคฺคาปี (๕๕๓)
- อา/อิ สระอา จารเป็นสระอิ เช่น ปฺริศฺนฺนนิสฺสญฺญิย (๒๑๘)
- อา/ไอ สระอา จารเป็นสระ ไอ เช่น โธกฺโกติ (๕๒) เวทิตฺตฺตฺโป (๒๕๒)
สมฺมุทฺธิโร (๓๒๔) วิจาเรนฺโศ (๕๘๗) กิโรนฺโศ (๕๕๑) นโร (๑๘๕)
หฺตฺถิปาสาทิโก (๑๗๗)
- ๓.๓ สระอี จารสับสนเป็นสระอื่น ๆ ดังนี้
- อี/อ สระ อี จารเป็นสระอ หรือสมีใส่สระ อี เช่น คเตชฺวาภคฺคญฺญมฺมาญฺเม (๑๕)
อญฺญเปวฺวาหฺยคฺคตา (๒๔๑) หคฺคา (๑๕๘) เกศฺญจ (๑๕๘) วิชานคฺคา (๖๔๘)
อฺฐสฺสจฺจิตฺตมฺโศ (๖๕๓) วปฺลาคคฺคคฺคา (๘๑๘)
- อี/อี สระอี จารเป็นสระอี เช่น เอกคฺคตฺตญฺยีโนกิ (๑๗๘) เหนฺฐึเมหิ (๑๘๖)
มหาสิวฺตฺตเดโร (๒๓๑) อเวหิ (๕๐๗) อฺฐปรี (๕๕๘)

- ๓.๔ สระอึ จารสับสนเป็นสระอื่น ๆ ดังนี้
- อึ/อ สระอึ จารเป็นสระอ หรือลึมีใส่สระอ เช่น อูเขสน (๕)
 อสนฺยฺสจฺจกา (๕๑) อสนฺยฺสจฺจต (๕๒)
- อึ/อิ สระอึ จารเป็นสระอ เช่น มหาวิ (๓) กมฺภีรฺมฺจฺจกมฺ (๘) อูเขสน (๕)
 โภกปฺปิก (๑๖) ฉาทิสฺ (๑๑๒) นีโล (๑๒๒) ยถฺยนิ (๑๕๐)
 กิสุสฺสจฺจจฺจทฺทวิทฺทวิ (๑๑๓) ทฺทชฺชิลิก (๑๓ ๕) วาเรท (๑๕๓)
 ปริจฺจทฺทกาทิน (๑๕๕) ปริจฺจทฺทสฺสกาทินฺน (๑๕๐) สฺสจฺจิจฺจกา (๒๐๑)
 ทิสมฺมิจฺจกฺกเปตา (๒๐๒) ภวฺวทฺทิก (๕๒๘) มหาวิจ (๕๘๒) โลทฺททฺททฺท (๕๘๒)
 ทฺทสนท (๕๗๗) นนฺนท (๒๑๘) ทฺทจฺจจฺจจฺจ (๘๘๕) สฺจฺจ (๘๕๕)
- ๓.๕ สระอุ จารสับสนเป็นสระอื่น ๆ ดังนี้
- อุ/อ สระอุ จารเป็นสระ อ หรือลึมีใส่สระ อุ เช่น ฉาทโยท (๕๒)
 โลกทฺท (๒) ปฺจฺจจฺจยจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจ (๕๒) สฺสจฺจจฺจจฺจ (๗๒,๗๘)
 อเขกฺก่าป (๑๒๐) สทฺททวาทฺท (๒๓๗) ทฺททฺทท (๒๕๘) วทฺททเมว (๓๘๖)
 ทททททททททททท (๕๐๐) สททททท (๕๖๑) อนนฺนท (๕๕๐)
 วจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจจฺจ (๕๑๑) อจฺจเว (๕๒๖) อยฺยจฺจ (๒๗๐)
- อุ/อุ สระอุ จารเป็นสระอุ เช่น ทฺทสนท (๕๗๖) สฺสจฺจจฺจจฺจจฺจ (๗๗๓)
 ทฺทททททท (๑๓๑) ทฺทท (๑๖๘)
- ๓.๖ สระอุ จารสับสนเป็นสระอื่น ๆ ดังนี้
- อุ/อุ สระอุ จารเป็นสระอุ เช่น รุปาทฺททท (๕๑๓) เวสฺส (๒๒๐)
 ทฺทท (๗๒๐) ปุทฺทท (๒) จจฺจ (๑๕๗) ทฺทท (๗๘๗) ปจฺจจฺจจฺจ (๒๘๘)
 ททท (๕๗๖) อรฺรท (๕๘๖)
- ๓.๗ สระเอ จารสับสนเป็นสระอื่น ๆ ดังนี้
- เอ/อ สระเอ จารเป็น สระ อ เช่น ฉาทนฺน (๗๕๒) ฉาท (๓๐๕)
 มารนฺน (๓๕๘) ฉาทนฺน (๘๕๗)

เอ/อา สระเอ จารเป็นสระอา เช่น คณานุกรม (๙๘) สสมุสิกศุกรา (๙๕๒)
อภินิหารปริโยสานาสู (๒๒๔)

เอ/โเอ สระเอ จารเป็นสระโเอ เช่น รูปนารมโณ (๕๑๓) โย (๙๙๘)
โยย (๑๑๖) โหตุอาทโย (๘๘๕)

๓.๘ สระโเอ จารสับสนเป็นสระอื่น ๆ ดังนี้

โเอ/เอ สระโเอ จารเป็นสระเอ เช่น วิญญานฐิติเย (๓๗) เทเส (๖๘)
อิริยาปเต (๒๒๐) กามสุคติเย (๓๑๕) รุกเข (๓๔๓) อุตตมจิมตเต (๖๕๓)

โเอ/อา สระโเอ จารเป็นสระอา เช่น ไสรทา (๘๐๐) กายา (๑๘๐, ๑๘๕)
เอกตตกาเย (๑๙๑)

๔. ความบกพร่องเรื่องการจารอนุสवार

๔.๑ พจน์แผลงมีจารอนุสवार ในคำที่ไม้อนุสवार เช่น

โลกนถ (๘) ปจัน (๑๒) โอนุสุมก (๑๐๒) นามรูป (๑๐๙) ยถารูจิ (๘๕)

ปิยกรมาตา (๑๓๐, ๑๘๕) ปิยกร (๑๕๕) พุพพสุณู (๒๒๓) เอว (๒๒๔) สหุติ (๒๘๐)

ปัสสา (๒๕๓) โลก (๓๐๒) ก (๓๓๓) อาชาน (๓๕๔) อีสุสรายณ (๓๗๙)

สุวรรณายตน (๓๘๐) สขาทิเทโส (๓๘๑) กาวติเสสุ (๕๓๘) กโยกปต (๕๕๕) ททิ (๖๘๙)

ปมาณ (๓๑๕) สโชภิกุค (๓๘๖) อชเนตภณทิสาทิ (๙๙๒) ชนม (๘๑๘) อวิธกา (๘๒๖)

อชเนตภณู (๘๑๖) ปวิญฐ (๘๕๖) อญญมญู (๘๘๒, ๘๘๘)

๔.๒ พจน์แผลงจารอนุสวารลงไปในคำที่ไม้อนุสวาร เช่น

ชนมจอกปาวตติส (๒๒๕) อชญุสจก (๒๕๒) ชนุติรุจิ (๒๕๘)

วาโยกสินปริกม (๒๘๕) วตตพพท (๓๘๑) น (๔๘๗) นิธิยเปตา (๕๓๐)

ยกาณมนุสาสิญ (๕๘๘) อชเนตภณทิสาทิ (๙๙๒) สหตา (๙๘๘) กโรนุติ (๙๙๖)

พุทธส์ชจุทพ (๙๙๔) ทชธิปสุส (๘๖๐)

๔.๓ อนุสวารเมื่อชนดิจะเปลี่ยนเป็นพยัญชนะสังโยค แต่ในตำแหน่งยังได้

อนุสวารเช่นเคิม เช่น

สัขารโลก (๒๔) สัขารธมโม (๖๐,๖๕) มโนสังเขกนาหาโร (๑๐๐)
 ปิยกรมมาคา (๑๓๐,๑๔๕) ฉัษบ (๒๐๗) ฉสัเชยบ (๒๒) สักท (๒๔๖) สัสาเว (๓๖๕)
 วิหคมาถิ (๓๔๖) สัชาคิเทโธ (๓๕๑,๔๑๘) สัขารทุฏฐ (๔๓๕) สัสมาโร (๕๔๑)
 สัขานนาเม (๖๔๔) สัโรคิฏเฐ (๗๔๖) สัขานยนิถิ (๗๖๔) พุทโธสัขคฺคฺรพุโ (๗๕๗)
 อวิสักา (๘๒๗) อสัสย (๘๓๐) สัขเมททกา (๘๓๓) อังกุ (๘๖๐)

๕. คำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน มีหลายรูป ทัศนัมมิไขแตกต่างกัน

ในความหมายอย่างเดียวกัน แต่รูปภาษามามีหลายรูป การจารทัศนัมมิ
 แต่ละทัศนัมมิผู้จารเลือกใจแตกต่างกันไปตามความถึก มีดังนี้

เคสั และ เนสั บางทัศนัมมิไข เคสั (๑๔๔) บางทัศนัมมิไข เนสั (๒๑๖)

เอกคฺคตสฺสญฺญีตติ และ เอกคฺคตสฺสญฺญีโนติ บางทัศนัมมิไข เอกคฺคตสฺสญฺญีถิ (๑๗๕)

บางทัศนัมมิไข เอกคฺคตสฺสญฺญีโนติ

อฺจฺจรมุถิ และ อฺจฺจรสุมิ บางทัศนัมมิไข อฺจฺจรมุถิ (๒๔๑) บางทัศนัมมิไข อฺจฺจรสุมิ

ในการเลือกใช้คำประเภทนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำที่มีทัศนัมมิไขมากที่สุด

๖. การจารสับทักัน

ความบกพร่องในการจารที่ผู้วิจัยพบอีกอย่างหนึ่งคือ การจารสับทักันกับ
 ไค้แก่ คำที่ควรอยู่หน้า แทนนำมาไว้หลัง หรือคำที่อยู่หลัง แทนนำมาไว้ข้างหน้า เช่น

วิมิฏฺโตะ นาม โภจิจิ สฺสวโตะ จารเป็น วิมิฏฺโตะ โภจิจิ สฺสวโตะ

นาม (๒๕๗)

เอวั ยโตะ จารเป็น ยโตะ เอวั

๗. การขอความซ้ำกันของกรัั้ง

เพราะความพลั้งเผลอของผู้จาร จึงจารขอความอย่างเดียวกันซ้ำเป็น
 สองกรัั้ง เช่น

กคฺคจิจิ ฐมฺมาวิฏฺฐากัน เทสนัน เทเสถติ (๑๖)

เอกคฺคตกาธา เอกคฺคตสฺสญฺญีโน (๑๑๓)

ยี่ ทูจี่ (๔๘๓)

กุสีธุวาท เวทีตัพพกั (๑๐๕๒)

๘. วารคำหรือข้อความตกไป

เพราะความหลังเผลอของผู้จาร จึงวารคำหรือข้อความบางอย่างตกไป
เช่น

สภานี (๒๒๓) เสลาว (๔๕๑) ถ (๒๐๒) กชฺฐเถว (๔๐๓) ภวนุติ (๔๖๔)

เอกตถกถายา นานตถกสนฺธิโน (๑๐๔) อมเห อายุ ชานีเย (๓๒๕) ตโต วิสฺฐมฺ กนฺวา
(๓๓๑)

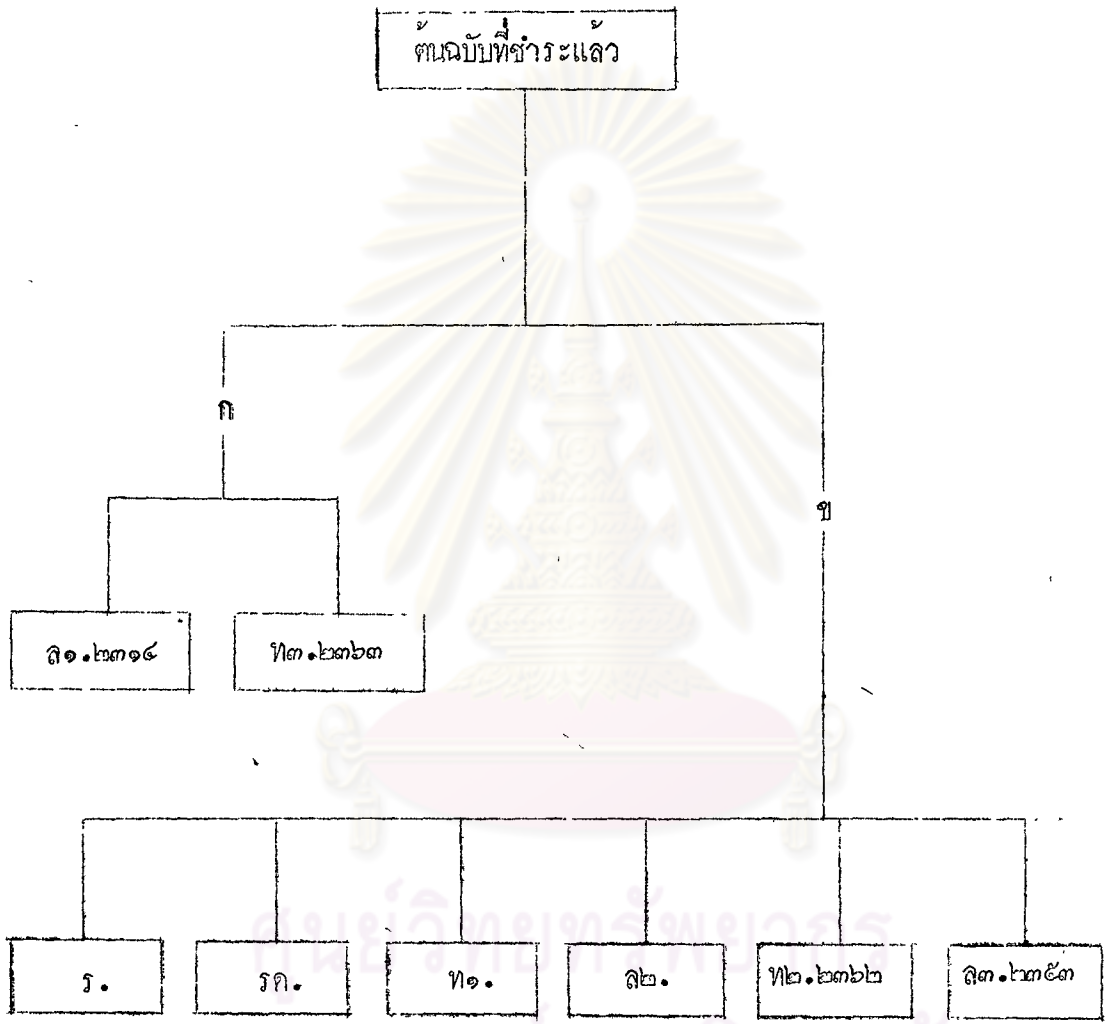
ต้นฉบับที่จารข้อความตกเหมือนกัน ๆ กัน ผู้วิจิตรคิดว่าต้นฉบับนั้น ๆ จะคง
คัดลอกกันมาจึงตกหายไปเหมือนกัน การจารตกนี้ บางต้นฉบับตกไปบางส่วน คือ ไม่
เป็นคำหรือข้อความ เช่น (คำที่ขีดเส้นใต้คือ ส่วนที่ตกไป)

นิวาสนฺฐานัน (๒๓๕) อายฺตฺตฺส (๓๔๖) อายฺกฺกฺนฺนฺติ (๓๕๕)

ขมฺมฺชฺฐนฺนาสยโต ปณฺธิโต (๒๖๒) กุฑฺปาหาบฺรฺพานิ (๔๔๕)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การแบ่งกลุ่มคณะ

ศูนย์วิทยุตำรวจภูธร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระเวียงกรแกงคัมภีร์โลกย์ปตีปกขาว เมื่อพุทธศักราชที่ ๑๕ เมื่อนับถึง
 ปัจจุบันคัมภีร์ไข่อายุประมาณ ๒๐๐ กว่าปี คัมภีร์นี้จะคงเป็นคัมภีร์ที่สำคัญที่สุดและน่า
 เสียดายมากอย่างแน่นอน จึงมีผู้คัดลอกสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยได้พยายามค้นหา
 และรวบรวมคัมภีร์ที่คัดลอกสืบทอด ๆ กันมา ได้คัมภีร์ที่เก่าที่สุดซึ่งมีหลักฐานระบุปีที่
 จารไว้คือ ฉบับ ล๑. ซึ่งจารเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๘ ในสมัยกรุงธนบุรี และคัมภีร์ฉบับ อ
 อีก ๙ ฉบับมาอีกที มาจากการตรวจค้นฉบับทั้งหมด โดยพิจารณาจากคำและข้อความที่ผู้
 จาร จารตกไปและผู้จารเพิ่มขึ้น รวมทั้งข้อความที่อ่านตรงกัน ผู้วิจัยจึงแบ่งคัมภีร์
 ออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ เรียกว่า สาย ก. ประกอบด้วยฉบับ ล๑. ซึ่งจารเมื่อ
 พ.ศ. ๒๓๑๘ และฉบับ ท๓. จารเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๓ ทั้งสองฉบับมีลักษณะเฉพาะ ดังนี้

ลักษณะเฉพาะของคัมภีร์สาย ก.

๑. ข้อบกพร่องในการจาร
 - ๑.๑ จารข้อความซ้ำกัน ๒ ครั้ง ได้แก่
 - กชุดจิ ชุมมาธิฐานัน เชนัน เทเสติ (๓๒)
 - เอกชุตถายา เอกชุตสวญฺเิณ (๑๑๓)
 - ๑.๒ มีคำที่จารตกเหมือนกัน เช่น
 - จตุสุปฺ (๕๕๒) บน (๖๕๖) เวททฺโธ (๕๕๘)
 - ๑.๓ มีคำและข้อความที่อ่านตรงกันมาก แต่แตกต่างกันมาก เช่น
 - รชทายคณฺหฺติ (๓๘๑) สมฺโมสรณฺฐานัน (๔๑๘) ยวาทิ (๔๔๕)
 - สมฺปชฺชตา (๖๐๘) นิรีเย (๖๓๒) รชฺชทิกฺวา (๖๕๖)
 - อฺจฺจเนทฺทฺธิวฺ (๘๑๖) เวทมาโน (๑๐๓๗)
๒. คำและข้อความที่ตรงกับคัมภีร์อื่น ๆ เป็นไปได้มากพอ ๆ กัน

กลุ่มที่ ๒ เรียกว่า สาย ข. ประกอบด้วยฉบับ ร. , รค., ก๑.,
 ล๒., ๔ ฉบับที่ไม่ปรากฏปีที่จาร และฉบับ ท๒. จารเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๒ ฉบับ จต.
 จารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ ต้นฉบับทั้ง ๖ ต้นฉบับนี้ มีลักษณะเฉพาะ ดังนี้

ลักษณะเฉพาะของต้นฉบับสาย ข.

๑. ข้อบกพร่องในการจาร

๑.๑ มีข้อความที่จารตกเหมือนกัน ได้แก่

อหเห อภยู ชาเน็ย (๓๒๕)

คโต วิสตุณ กฏา (๓๖๑)

๑.๒ มีคำที่จารตกไปเหมือนกัน ได้แก่

มหาโรฎว (๓๕๘)

๑.๓ มีคำที่ไปคล้ายกันมาก เช่น

ราตโยติ (๘๒) ปัยกร (๑๕๕) ว (๕๕๓) มหาฎว (๓๕๘)

๒. คำและข้อความที่ตรงกับต้นฉบับอื่น ๆ เป็นไปได้มากพอ ๆ กัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักเกณฑ์การ เลือกคำ

ในการสอบชำระคัมภีร์โลกย์ปทีปกสาร เพื่อให้ได้ต้นฉบับที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับที่พระเมธีขรรค์ทรงแต่งนั้น ผู้วิจัยยึดหลักเกณฑ์ในการ เลือกคำและข้อความดังต่อไปนี้

๑. คำ ข้อความหรือประโยคที่เหมือนกันทุก ๆ ต้นฉบับ ถือว่าถูกต้องมากที่สุด ผู้วิจัยจะนำมาใช้ เป็นต้นฉบับที่ตรวจชำระแล้ว

๒. ถ้าคำในต้นฉบับแตกต่างกัน ผู้วิจัยจะนำคำที่ไปรวมกันทั้งสองสายมา เช่น

สหัสสุก (๒๘๓) สงสารทุกข์ (๓๒๕)

ทุกข์ภิกขุ (๑๐๘๕) อปรหีนรุตานา (๒๕๖)

๓. ถ้าคำในต้นฉบับแตกต่างกัน และไม่มีฉบับใดไปควบกันกับฉบับอื่น ๆ อีกสายหนึ่งเลยคือ สาย ก. ฉบับ ๑๑. และ ๓๓. ไม่ไปกับฉบับใด ๆ ในสาย ข. หรือสาย ช. ไม่มีฉบับใด ๆ ไปกับสาย ก. เลย ในกรณีเช่นนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาว่า คำใดให้ความหมายดีกว่า ก็จะนำคำในสายนั้น ๆ มา เช่น สาย ข. ทุกต้นฉบับไม่มีข้อความว่า "อหเต อายุ ชานีย์ (๓๒๕)" แต่สาย ก. มีข้อความนี้ ผู้วิจัยก็นำข้อความมาไว้ในต้นฉบับที่ชำระแล้ว เพราะให้ความหมายดีกว่า แม้สาย ข. จะไม่มีข้อความนี้ก็ตาม

๔. ในกรณีที่ต้องใช้หลักเกณฑ์ของสนธิ ผู้วิจัยจะนำหลักเกณฑ์นั้น ๆ มาใช้ เช่น สั อุปสรรค เมื่อสนธิกับคำอื่น ๆ ผู้วิจัยจะเปลี่ยนนฤกหิตเป็นพหุพจน์จะสังโยคตามหลักเกณฑ์การ สนธิเช่น

มโลเจตนาหาโร ใช้เป็น มโนสญเจตนาหาโร (๑๐๐)

สังฆาฏนาเม " สังฆาฏนาเม (๒๘๔)

สังฆาคิเทโส " สญสังฆาคิเทโส (๓๕๑)

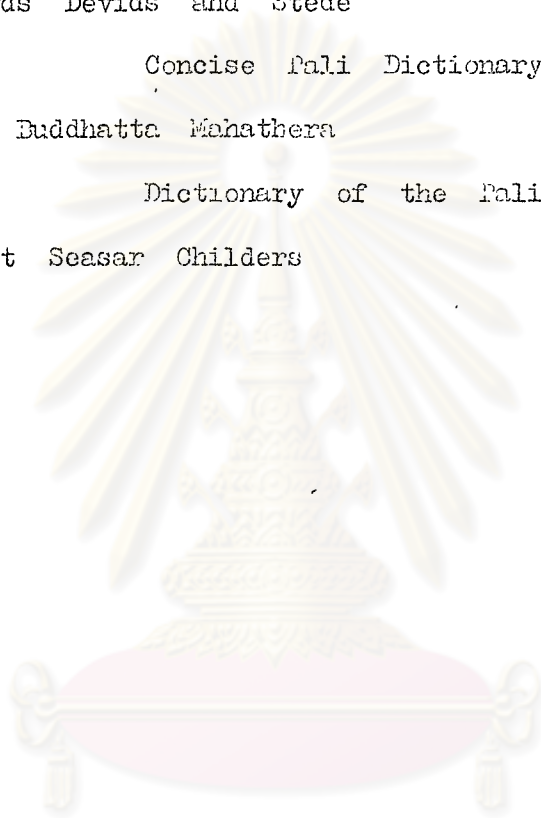
๕. นำคำที่ถูกคัดตามไวยากรณ์ และคำที่ถูกคัดตามลักษณะของฉันทลักษณ์มา

๖. รูปศัพท์ภาษาบาลีที่ตรวจชำระแล้ว ผู้วิจัยใช้ตามพจนานุกรม ๔ เล่มคือ

๖.๑ ปทานุกรมบาลี - ไทย - อังกฤษ - สันสกฤต ของพระเจ้า

บรมวงศ์เชอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

- 6.2 หนังสือ Pali English Dictionary
ของ Rhys Davids and Stede
- 6.3 หนังสือ Concise Pali Dictionary
ของ A.P. Buddhata Mahathera
- 6.4 หนังสือ Dictionary of the Pali Language
ของ Robert Seasar Childers

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนวนภาษา ลีลาและโวหารของพระเมธีขรรค์ไชยศรี

สำนวนภาษา

สำนวนภาษา หมายถึง คำหรือข้อความที่มีใ้บุคคลตรง ๆ คือ พูดอย่างหนึ่ง แต่ความหมายที่ผู้เขียนต้องการเป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่น พูดว่า "ให้ไฟ" (อตุลิต์ ทดวาท) แต่หมายความว่า "จุกไฟ" พระเมธีขรรค์ไชยศรีใช้สำนวนภาษาในคัมภีร์โลกกับปฎิเบกสารปริเฉทที่ ๑ และ ๒ ตามที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ มีดังต่อไปนี้

๑. สำนวนว่า "ตาย" ใช้ว่า "กระทำซึ่งกาละ" (กาลล์ ทดวาท) เช่น "กาลล์ ทดวาท รูปปฏิสนธิวิเสณ อสนธิภเว นิพพตฺตนิ" (๓๑/๑๑) พวกอสัญีสัตว์เหล่านั้นตายแล้ว ย่อมบังเกิดในอสัญธิภพด้วยอำนาจแห่งปฏิสนธิ
๒. สำนวนว่า "เป็น, มี" ใช้ว่า "เกิดแล้ว" (ชาโค หรือ ซาคา) เช่น "อุตฺตรมาตา ภควโต ธมฺมํ สุตฺวา โสตาปนฺนา ซาคา" (๒๕/๑๐) อุตฺตรมารคาก็มีพึงธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วบรรลุโสดาบัน "เวททตฺตสฺส ปน โยชนสฺสโก ชาโค" (๓๐/๕) (ร่างกาย) ของพระเวททตฺตมีประมาณ ๑๐๐ โยชน
๓. สำนวนว่า "บัญญัติว่า" ใช้ว่า "ถึงซึ่งการนับ" (สงฺขม คจฺจนฺตฺติ) เช่น "เอวมิเมปิ กายสฺส เจว ปฏิสนฺธิสฺสญฺาย จ นานตฺตา นานตฺตคฺกายา นานตฺตสฺสญฺีเน เตยว สงฺขม คจฺจนฺตฺติ" (๒๕/๑๑) (พวกวินิปาติกะ) แม้ นี้ ย่อมบัญญัติได้ว่ามีกายต่างกัน มีสัญญาต่างกัน เพราะร่างกาย และปฏิสนธิสัญญาต่างกัน ด้วยประการฉะนี้
๔. สำนวนว่า "รวบรวมลง" ใช้ว่า "ถึงซึ่งการสงเคราะห์" (สงฺกนฺท คจฺจนฺตฺติ) เช่น "อสนฺธิสฺสุตฺตา ปน วิญฺญาณภาววา เอตฺถ สงฺกนฺท น คจฺจนฺตฺติ" (๓๑/๓) แต่อสัญีสัตว์ไม่นับรวมลงในพวกนี้ เพราะไม่มีวิญญาณ

ตัวเลขในวงเล็บหน้าเครื่องหมาย / หมายถึง หน้าของวิทยานิพนธ์นี้

ตัวเลขในวงเล็บหลังเครื่องหมาย / หมายถึง บรรทัดของวิทยานิพนธ์ใน

๕. สำนวนว่า "เกี่ยวข้งค้วย , จักเป็น" ใ้ว่า "กบ" (ภษนุติ) ใ้ว่า "วิญญานภาวโต วิญญานภูริตฺตุนเต น ภษนุติ" (๓๑/๑๖)

(อสังคฺคีส์ถ์) เหล่านี้ย่อมมิจักเป็นวิญญานสุทฺธิเพราะไม่มีวิญญาน

๖. สำนวนว่า "ตอก , คริ่ง" ใ้ว่า "ยัง...ใ้ถึง"(คเมนุติ) เช่น

"ตอฏ์ อโยซึล หตฺเถ คเมนุติ ทุติเยปี จ

ตอฏ์ อโยซึล ปาเท คเมนุติ ทุติเยปี จ" (๔๐/๒)

พวกนายนิรยบาลตอกกะปูเหล็กอันร้อนที่ฝ่ามือทั้งสองและที่เท้าทั้งสอง

๗. สำนวนว่า "ส่งเสียงค้ง" ใ้ว่า "กระทำเสียงมาก" เช่น มหาสทุท กโรนทานัน" (๔๖/ ๔) ของสัถ์ผู้ส่งเสียงค้ง

ลีลา

คำว่า "ลีลา" หมายถึง การใช้ภาษาของผู้เขียนคนใดคนหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของผู้นั้น และแตกต่างจากการใช้ภาษาของผู้เขียนอีกคนหนึ่ง การใช้ภาษาของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกันนั้น เรียกว่ามีลีลาในการเขียนแตกต่างกัน ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะลีลาในการเขียนของพระเมธังกรเถระ ที่ปรากฏในคัมภีร์โลกปทีปกสารปริเฉทที่ ๑ และ ๒ เท่าที่ผู้วิจัยจะรวบรวมได้ ดังนี้

๑. การใช้คำ

การใช้คำ หมายถึง การนำคำมาใช้เรียบเรียงจนเกิดรูปแบบหรือลักษณะเฉพาะของวิธีเขียน จากการศึกษาคัมภีร์โลกปทีปกสารอย่างละเอียด ผู้วิจัยขอจะสรุปลักษณะการใช้คำของพระเมธังกรเถระไ้ดังนี้

๑.๑ การใช้ จิ ธาตุประกอบ มุ ปัจจัย

โดยปกติการใช้ จิ ธาตุ (สั่งสม) กับ มุ ปัจจัย (น หรือ อน ปัจจัย) ในนามกิตก์ จิ ธาตุ จะเปลี่ยนเป็น จย คือ ป - จิ - มุ เป็น ปจยน แต่พระเมธังกรเถระใ้ว่า ปจิน เช่น

"วพฺพโต วิบุลฺลํ ปุญฺญ - ปจิน รตนตฺถกฺข" (๖๕/๑๐)

ข้าพเจ้าโน้มไหวพระรัตนตรัย อันเป็นแหล่งสะสมบุญอันใหญ่

"หนู จ อหารภูริศิกาคิ เอชุด ปุจยบายชุตวชุติตาย มลुकณลลุมมานมิ โลกตา อาปชชติ" (๒๗/๑๑) ก็ในคำว่าการงอยู่ได้เพราะอาหาร แม้ธรรมทั้ง หลายคือมรรคผลย่อมปรากฏความเป็นโลก เพราะเป็นสภาพมีความเป็นไปสืบเนื่องด้วย ปัจจัยมีโชหรือ

"กธุมมา ปน ภควา กชุตจิ ปุคคลาชิจิฏฐาน เทสนัน เทเสติ" (๒๗/๑) แต่เพราะเหตุใดในบางแห่ง พระผู้ทรงพระภาคเจ้าทรงแสดงเทศนาเป็นบุคคลชิษุสาบ

๑.๕ ใช้คำวิภคิตีที่ ๒ ในความหมายของวิภคิตีที่ ๗

คำที่ประกอบด้วยวิภคิตีที่ ๒ เอกพจน์ แยกแปลเป็นวิภคิตีที่ ๗ หรือจะเรียกว่ากริยาวิเศษณ์ก็ได้ เช่น

"คํ ทิวสเมว โสตาปชุตินลํ ปชุตตา" (๒๘/๕) นางบรรลูลโสคา ปชุตินลในวันนั้น

๑.๖ การใช้คำว่า "อญญตฺร"

คำว่า "ยกเว้น" ภาษาบาลีมีคำใช้หลายคำ คือ มีคำว่า วันา รูเชวาว วชเชตฺวา พระเมธังกรใช้คำว่า รูเปตฺวาและวชเชตฺวา นอกจากนั้นยังใช้คำนำมาว่า "อญญตฺร" (ในที่อื่น ๆ อีก) ในความหมายว่า "ยกเว้น" ด้วย เช่น

"อนาวชุตฺตปฺพุโ อิมินา ทีฆเนน อหฺรฺชฺนา อญฺญตฺร สุตฺทาวาเสหิ เทเวหิ" (๓๑/๒) สัตตาวาสที่เราไม่เคยอยู่แล้วกว่ายกาลที่ยกนาน ยกเว้นเพียงชั้นสุททาวาส

๑.๗ ต ปัจจัยที่เป็นสกรรมกริยา

สกรรมธาตุที่ประกอบด้วย ต ปัจจัยซึ่งแสดงอดีตกาล โดยปรกติจะใช้เป็นกรรมาจก แต่พระเมธังกรเถระใช้เป็นกัตถวาจก เช่น

"เอวํ ปชุตกํ สญฺญาเปตฺวา คํ ทิวสเมว โสตาปชุตินลํ ปชุตตา" (๒๘/๕) ถิ่นให้ดูถ้อยทราบอย่างนั้นแล้ว ในวันนั้นเองนางบรรลูลโสคาปชุตินล

๑.๘ การใช้คำณัฐวิภคิตีของ ต ศัพท์

รูปคำณัฐวิภคิตีของ ต ศัพท์ที่เป็นถุณนาม พหูพจน์มี ๔ รูป คือ

เศส เสด้าน เนส เสด้าน พระเมธีกรนิมมิไซ์ เนส มากพอ ๆ กับ เศส เสด้าน เสด้าน และ เสด้าน ไม่มีไซ์เลย เช่น

"ปฏิสนธิ จ เนส ทิเหตุกาปิ ทุเหตุกาปิ โหติ" (๖๘/๑๑)

ปฏิสนธิของเหวดาเหล่านั้นเป็นติเหตุกะบ้าง ทุเหตุกะบ้าง

"กุตญฺจิ เนส ปภาวเสนปิ กายิ เมฐฺฐิเมทธิ อูรารทโร โหติ"

(๖๘/๑๔) ร่างกาย(ของพวกพรหมบุโรหิตและมหาพรหม)เหล่านั้น บางพวกยอมเน็ดนายนกว่าพวกพรหมชั้นต่ำ ๆ แม้ด้วยอำนาจแห่งวิคมี

๑.๘ ความสั้นยาวของคำสมาส

พระเมธีกรเถระไม่นิยมประกอบคำสมาสยาวๆ คำสมาสที่ยาว ๆ นี้คำประกอบอย่างมากเพียง ๓ - ๔ คำเท่านั้น เช่น

"สังขารโลกสตัดโลกโอกาสโลกวเสน" (๖๘/๑๘) ด้วยอำนาจแห่ง

สังขารโลกสตัดโลกและโอกาสโลก

"อาโลกิตวิโลกิตกถิตทสิคคมนฺฐานาที่สุ" (๖๘/๓) ในอาการมีการ

มอง การเหลียว การพูด การหัวเราะ การเดินและการยืน เป็นต้น

๑.๑๐ การใช้พยักกริยา

ปัจจัยพยักกริยามี่ ๔ ตัว คือ ดูวา ดูวาน ดูน บ(อีย) พระเมธีกรเถระนิยมใช้ ดูวา ปัจจัยมากที่สุด นิยมใช้ บ ปัจจัยรองลงมา ดูวาน ปัจจัยมีใช้น้อยมาก ส่วน ดูน ปัจจัยไม่มีไซ์เลย เช่น

"วชเชดูวา" (๗๒/๒) เว้นแล้ว

"ดูญฺฐาย" (๗๑/๕) ออกแล้ว

"ทญฺดูวาน" (๖๕/๑๑) ฆ่าแล้ว, กำจัดแล้ว

"วิชานีย" (๖๘/๓) รู้แล้ว

๑.๑๑ ไม่นิยมใช้กริยากิตต์ ต ปัจจุบันเป็นกริยากุมพากย์
กริยากิตต์ ต ปัจจุบันโดยปกติใช้เป็นกริยากุมพากย์ (กริยาตัวสุดท้ายของ
ประโยค) ได้ แต่พระเมธีขรรค์ไชยศรีไม่นิยมใช้ ท่านจะใช้กริยา "มี , เป็น" เป็นกริยา
กุมพากย์เสมอ เช่น

"โย ยสุส อิริยาปโล มนุสสโลเก ภิหิโต อโหสิ" (๓๑/๑๓)
อิริยาบถใดของบุคคลใด เป็นสิ่งที่เขาตั้งไว้แล้วในโลกมนุษย์

"โส เตน อิริยาปเกน นิพพตเตชวา ปญจกปสทานิ ฐโต วา
นิสินโน วา โหติ" (๓๑/๑๔) บุคคลนั้นบังเกิดด้วยอิริยาบถนั้น เป็นผู้ยืนอยู่ก็
นั่งอยู่ก็คิดตลอด ๕๐๐ กัป

"เอวํ หิ สหเพ สชุตตติ อิมินา อัญญัสชุตตปิ ปริจจกิตวา โหนติ"
(๒๖/๑๕) ตามที่กล่าวมานี้ คำว่าสัตว์ทั้งปวงเป็นการรวมถึงอัญญัสชุตตด้วย

๑.๑๒ นิยมสนธิคำโดยการลบสระหน้า

พระเมธีขรรค์ไชยศรีนิยมสนธิคำโดยการลบสระหน้า หรือสระสุดท้ายของคำหน้า
ทั้ง ๆ ที่สระหน้านั้นมักแปลงไปเป็นอย่างอื่น เช่น

เอโส สนธิกับ เอว เป็ เอเสว (๓๒/๑๓)

สีหิ " อารูปเปหิ " ตีหารูปเปหิ (๓๓/๓)

โยนิ " เอกา " โยเนกา (๓๓/๑๖)

เอตาสุ " เอว " เอกาเสว (๓๔/๒๓)

ตโนถิ " เอว " ตโนถเว (๔๔/๑๘)

๑.๑๓ ใช้ อเร วิภคิต์

ใช้ "อเร" เป็นวิภคิต์หยาควัตถมาวา บุรุษที่ ๓ พหูพจน์ แทน อนุถิ วิภคิต์

เช่น

"อุปชชเร" (๔๓/๑๕) ย่อมเกิดขึ้น

"ชายเร" (๔๓/๒๑) ย่อมเกิด

"วิปจจเร" (๔๔/๒๒) ย่อมเผาไหม้

๑.๑๘ การใจสั่งขยา

เมื่อก่อว่าถึงสั่งขยาจำนวนมาก ๆ พระเมธังกรจะใช้มีสสกสั่งขยา คือ
สั่งขยาบวก แทนที่จะพูดว่า ๔๐๘ โกฎิ กลับพูดเป็น ๔๐๐ โกฎิและ ๘ โกฎิ เช่น
"โกฎินัน จตุสศญเจว อธิกั นวโกฎิโย" (๘๒/๒๑)
๔๐๐ โกฎิและ ๘ โกฎิ

๒. การใช้ประโยค

ผู้แต่งแต่ละคนขอมนิมการผูกประโยคแตกต่างกันไป เช่น บางกนนิมผูก
ประโยคสั้น ๆ บางกนนิมผูกประโยคยาว ๆ จนถือได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะในการผูก
ประโยคของแต่ละคน พระเมธังกร เระแต่งกัมภีร์โฎกัปที่ปกสาร มีลักษณะเฉพาะใน
การผูกประโยค ดังนี้

๒.๑ ความสั้นยาวของประโยค

พระเมธังกร เระไม่นิมผูกประโยคยาว ๆ ความยาวของประโยคส่วนมาก
ไม่เกิน ๑๕ คำ ตอนใดที่มีเรื่องติดต่อกันยืดยาว ก็จะใช้ประโยคสั้น ๆ หลายประโยค
เช่น

"เอเตสุ ทิ พุรหมกายิเกสุ พุรหมบุโรหิตานัน กายโย พุรหมปาริสชเจหิ
ปมาณโต วิปุลคโร โหติ. มหาพุรหมานัน กายโย ปน พุรหมบุโรหิตเอหิ ปมาณโต
วิปุลคโร โหติ. เกสญจิจิ เนลัน ปภาวเสนปิ กายโย เทหุสิเมหิ อูพารคโร โหติ .
คิ ปน อธิ ออุปปานัน" (๒๘/๑๕)

ในบรรดาที่ประกอบด้วยพหุหมายเหล่านี้ ร่างกายของพวกพหุบุโรหิต
งามสง่ามากกว่าพวกพหุปาริสชชะ ร่างกายของพวกมหาพหุงามสง่ามากกว่าพวก
พหุบุโรหิตด้วยอำนาจแห่งรัศมี ร่างกายของพวกพหุเหล่านี้บางทงงามสง่ากว่า
พวกพหุชั้นต่ำ ๆ แต่ซนั้นไม่เป็นประมาณในเรื่องนี้

๒.๒ การใช้ประธานของประโยค

ประธานของประโยคนอกจากจะเป็นปฐมาวิภักติแล้ว พระเมธังกร เระ

ยังนิยมใช้ประธานเป็นสัทศที่มีวิภคิต์ที่คล้าย และนิยมใช้มากด้วย เช่น

"จิตฺเต อสฺสตี" (๗๑/๑) ครั้นเมื่อจิตไม่มี

"ลาภเ ปน อากเต" (๗๒/๑๕) ก็ในเมื่อลาภมาถึงแล้ว

"โลหิตเต สฺสตี" (๗๒/๑๗) ครั้นเมื่อโลหิตมีอยู่

"กาเย สฺสตีปี ปภาเวมฺมเต" (๖๘/๒๐) ครั้นเมื่อความแตกต่างแห่ง
รศมีในร่างกายมีอยู่

๒.๓ การละข้อความในประโยค

ข้อความที่ซ้ำกัน หรือคำที่เคยกล่าวแล้วในประโยคก่อน เมื่อจำเป็นจะต้อง
กล่าวอีกในประโยคต่อ ๆ มา ท่านจะย่อไว้ในรูปที่เข้าใจ เช่น ละข้อความว่า
กถุจฺจ ปุคฺคลาภินฺนํ เทสนํ เทเสถิ. กถุจฺจ ชมฺมาภินฺนํ เทสนํ เทเสถิ
เขียนแต่เพียงว่า "เทสนาวิลาสโก เวเนยฺยสฺสชฺชเวทโย จ." (๖๗/๒)

(ในที่บางแห่งพระเจ้าทรงพระภาคเจ้าทรงแสดงเทศนาเป็นบุคคลาธิษฐาน
ในที่บางแห่งทรงแสดงเป็นธรรมมาธิษฐาน) เพราะความพิลาสแห่งเทศนาและเพราะ
อริยาศัยของเวไนยสัตว์

๒.๔ ใช้ประโยควิเคราะห์ศัพท์มาก

ประโยควิเคราะห์ศัพท์ คือ ประโยคที่อธิบายคำใดคำหนึ่ง เพื่อให้ทราบว่
คำนั้น ๆ ได้ชื่ออย่างนั้นเพราะอะไร ประโยควิเคราะห์นี้จะมรูปแบบอย่างเดียวกัน
พระเมธังกรเดระนิยมใช้มาก โดยเฉพาะในปริเฉทที่ ๑ เช่น

"ณฺโส คิฺโส เวทนา อหฺรตีติ อหฺหาโร" (๖๗/๒๐)

ผัสสะย่อมนำมาซึ่งเวทนา ๓ เพราะเหตุนั้น (ผัสสะนั้น) ชื่อว่า อาหาร

"มโนสฺญเจตนา คิฺสุ ภเวสุ ปฏิสนฺธิ" อหฺรตีติ อหฺหาโร" (๖๗/๒๑)

มโนสฺญเจตนาข้อมนำมาซึ่งปฏิสนธิในภพทั้ง ๓ เพราะเหตุนี้มโนสฺญเจตนาชื่อ อาหาร

"วิญฺญานํ ปฏิสนฺธิจฺฉเน นามรูปํ อหฺรตีติ อหฺหาโร" (๖๗/๒๑)

วิญฺญานข้อมนำมาซึ่งนามและรูปในขณะปฏิสนธิ เพราะเหตุนี้วิญฺญานนั้นชื่อว่าอาหาร

๒.๕ ประโยคอรรถกา

ประโยคอรรถกาหรือประโยคแก้อรรถ หมายถึง ประโยคอธิบายข้อความ

ใด ๆ ที่มีอยู่ในกาลา ซึ่งยังไม่ชัดเจน เช่น ต้องการอธิบายเวทนา ๓ หรืออธิบาย
อาหาร ๔ ก็ใช้ประโยคอรกถกกว่า

"ทีสุโส เวทนาติ สุขหฤตฺถุเปตฺตฺวาเสน" (๒๗/๑๘)

ข้อที่ว่าเวทนา ๓ คือ สุขเวทนา ทุกขเวทนา และ อุเบกขาเวทนา

"จตุการโอร อหารารติ กวหิการาทาโร นสสาทาโร มโนสมฺมุเวทนาเกโร
วิญญานาทาโร" (๒๗/๑๘)

อาหาร ๔ คือ กวหิการาทาร นสสาทาโร มโนสมฺมุเจตนาหารและวิญญานาทาร

๒.๖ การวางกริยาอาชยาค

การวางกริยาอาชยาค ในประโยคที่เป็นร้อยกรอง ทำให้เกิดความสับสน
ในการทำความเข้าใจประโยค เพราะบางที่พระเมธีขรรค์ท่านวางกริยาอาชยาคไว้กลาง
ประโยค เช่น

วนทุโธ วิปุล ปุญฺญ -	ปจัน รตนวุดตย
ตสฺส เตเชน หนฺตฺวาน	อนฺตรายเ อเสสโต
กริสฺสามิ สฺมาเสน	สารํ โลกปฺพิปก
ทีโลกปฺปกวํ สฺมมา	ญาเปตุํ ชินฺทสิค
นัสฺสาย มุณินา วุชฺค	เสสฺสนฺนฺเตสุ สารก
กเหตุวา	(๒๕/๑๐)

๓. การใช้รูปแบบในการประพันธ์

พระเมธีขรรค์เขียนกับกวีโลกปพิปกสารโกโยใช้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง คือ
ปริเฉทที่ ๑ ท่านอธิบายด้วยร้อยแก้วเป็นส่วนมาก เป็นร้อยกรองเพียง ๑๕ บท หรือ
๑๕ คาถาเท่านั้น นอกจากนั้นเป็นร้อยแก้วทั้งหมด ส่วนปริเฉทที่ ๒ ท่านเขียนเป็น
ร้อยกรองทั้งหมด คือ ใช้ร้อยกรองถึง ๑๒๖ บท

ร้อยกรองที่ท่านใช้มีดังนี้

๓.๑ ฉันทปรัญชาวัต หรือ ฉันท ๘ ซึ่งกำหนดด้วยพยางค์ ๓๒ พยางค์
มี ๔ บาท บาทละ ๘ พยางค์

ทิสาสู ทศ ทศ จ

โลทญูกิว สิมพลี -

กญโพทก อโยคุท

กฤษนที สีสนที

ยญตปาสาณนิรโย

ยมโลกา ภานุคีติ

วัน อสินขมิ จ

เมสพพทเมว จ

สุชนมัย ตตา

ยมโลกา อิม ทศ" (๗๕/๑๕)

อนึ่ง ในทิสทั้ง ๔ ของนรกทั้ง ๘ ขุมเหล่านี้ มียมโลกอยู่ทิศละ ๑๐ แห่ง
ยมโลก ๑๐ แห่งเหล่านี้ คือ หน่อโละทะ ป่างัว สัตว์เลื้อมเป็นคาบ น้ำทองแดง ก้อน
เหล็กแดง ภูเขากะทพ แม่น้ำแกลบ แม่น้ำกรด หนานนรก แผ่นศิลาขยันทนรก

๒. พรรณนาโหวหาร :

"การยกเอาท้องเรื่องในบรรยายโหวหารข้อใดข้อหนึ่งขึ้นมาพรรณนาให้ละเอียด
ยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์" เรียกว่า พรรณนาโหวหาร พระเมธีขรรค์ไชย
ไชโหวหารนี้อยู่บ้างในคัมภีร์โลกปทีปกสาร เพื่อแสดงรายละเอียดของเรื่องราวบางตอน
เช่น

อโยปการปริยญต์

อโยสา ปริกฤษนิทา

เทส อโยมยา ญมิ

ชลิตา เทชสา ยุตุตา

สมญตา โยชนสค์

นริชวา ฐฐิติ สัพพทา" (๗๕/๑)

นรกเหล่านี้มี ๔ ขุม ๔ ประตุ ทานจำแนกไว้กำหนดโดยส่วนมีกำแพงเหล็ก
ล้อมโคจรอบ ภูถรรอบมิกชิตก้วยเหล็ก พื้นนรกเหล่านี้มีด้วยแผ่นเหล็ก มีไฟเผาจาก
โพลงมีความร้อนแผ่ไปรอบ ๆ ถึง ๑๐๐ โยชน์ และมีไฟอยู่ตลอดเวลา

๑ อุกติศิลป์สาร, พระยา, หลักภาษาไทย, (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๑๕), หน้า ๓๕๐, ๓๕๑.

"คำ เนรยกทุกขสูตร" (๕๐ / ๑๘)

ความทุกข์ของสัตว์แรก(เมื่อเปรียบเทียบกับความทุกข์ไปโลกนี้แล้ว) ก็เหมือนความแตกต่างระหว่างภูเขาคิมพันต์และเขาลี้กัรรณพิกกาค

๔. ฉาธกโฆหาร คือ การขบถหมายโดยยศศักย่างหรือสกลเมืองราวที่เฒ่าชรา-
มายระกอบ โฆหารแบบนี้ระเมตังกรเดระใช้บ้าง เช่น ยกหัวกลางเรื่องนางยักมีนี
ปียังกรมารดาและยักมีนุคตรมารดา แม้ว่าเป็นพวกวินิปาติกะก็สามารถพ้นจากอบายได้
เหมือนกัน ดังข้อความว่า

"เอกอุเจ วินิปาติกา เปน วตุปปายวินิมุตตะกา อุตตรมารดา ยถุชชีนี
ปียังกรมารดา ชมฺมมุตตะกัต เตวมทโย ทนฺนุชฺชปา" (๒๘/๑๓)

ส่วนวินิปาติกะบางพวก เป็ชพวกพ้นจากอบาย ๔ ได้แล้ว จึงเห็นเช่นยักมีนี
อุตตรมารดา และยักมีนีปียังกรมารดาผู้เป็ชรรณนภวิโลกแล้ว.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย